1908. december 1. II. évf., 12. sz.

Kéretlenül küldött cikkeket csak akkor küldünk vissza, ha bélyeget mellékelnek. Kéziratokat hat hétnél tovább nem őrzünk.

Szerkesztőség: VII., Wesselényi-utca 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A Nő és a társadalom megnevezése mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal: Andrássy-út 82. Telefon 80—78.

TARTALOM: Történelmi esemény. – Dr. Jancsó György: A házassági vagyonjogról. – Glosszák. – A magyar nő különb helyzete. – Kruppa Rezső és Freund Gyula: Élők a pokolban. – Szemle. – Irodalom. – MmeAvril de Saín t-C r o ix: Jótékonyság. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – A Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei.

TÖRTÉNELMI ESEMÉNY.

Soha több joggal nem állíthattuk valamely eseménytől, hogy „árnyékát előre vetette", mint a választójogi javaslatnak november 11-én történt benyújtásáról. Ez a történelmi esemény rengeteg sok árnyékot vetett maga elé« Csupa árnyékot, semmi fényt.

De hogy is lehetne fénye a reakció tompa színében ékeskedő javaslatnak, amellyel Andrássy meg akarja menteni a hazát az általános, egyenlő, titkos és községenként! választójog veszedelmétől? Mert Andrássy legelfogultabb barátja sem állíthatja, hogy a liberalizmusnak leghalványabb árnyalata fedezhető fel abban a javaslatban, amely Magyarországot Európa gúnyjának, kacajának szolgáltatja ki.

Lapunk keretében sajnos nem méltathatjuk a javaslatot lényegének minden oldaláról. A pluralitás szörnyetegével bánjanak el ők, akiknek az jut» Nekünk a javaslatnak a nőkre vonatkozó részére kell szorítkoznunk.

A nemzeti hazafi Andrássy akkor, amikor a nők jogairól van szó, teljes szolidaritást vállal a nemzetközi darabont Kristóffyval: ez az első impresszionk a javaslat elolvasása után. S ha „világok választják is el egymástól ezt a két urat, a nő jogainak megtagadásában szolidárisak; mint ebben a kérdésben a legellentétesebb elemek mindenkor összetartanak: a klerikálisok a szabadgondolkodókkal, a szocialisták az arisztokratákkal, a nemzeti demokraták a nemzetközi szociológusainkkal, szóval az összes férfiak mindenkor az összes nők ellen.

„Nem hordok uraságoktól levetett ruhákat", mondta a képviselőházban büszkén Andrássy gróf és a Ház tapsolt. Mi pedig szemügyre vettük Andrássy kabátját és tüstént rájöttünk, hogy a gróf úr „tudva valótlant állított", mert bizony ugyanez a kabát már Kristóffyt is ékesítette» Nem tévedhetünk: a szabása sokkal feltűnőbb, sokkal csúnyább, mintsem hogy elfelejthettük volna. íme itt is kiterítjük:

Kristóffy 1905. decemberi javaslatából:	Andrássy 1908. novemberi javaslatából:
„A férfinemet, mint a választó-jogosultság egyik kellékét kifejezetten meg kellett említeni, mert az 1879iki L. t.-c. értelmében a magyar állampolgárok körébe egyaránt tartoznak férfiak és nők. Azt hiszem a nők választói jogának kérdésével ez idő szerint nem szükséges bővebb en foglalkoznom. Ezt a kérdést a nők hivatása, a célszerűség szempontjából az elmélet és a törvényhozások eddig úgy döntötték el, hogy a nőket a parlamenti választói jogból kizárták."	„Oly mérvű jogkíterjesztésről, hogy a választói joggal a nőke t is felruházzuk, ma még komolyan alig lehet szó. (A 24 éven felüli magyar honos nők száma az 1900. évi népszámlálás adatai szerint, kerekszámban négy millió. Ebből írni-olvasni tud 1,600.000 = 40%). A női hivatás eszményi felfogása azt követeli meg, hogy a nőkapolitikai élet küzdelmeitől távol maradjanak. A gyakorlati célszerűségi szempontok a törvényhozások túlnyomó többségét idáig a nőknek a politikai jogok gyakorlásából kizárására indították.

Velünk tehát hiába akarja elhitetni a gróf úr, hogy uraságoktól levetett ruhát nem hord. De azt is hiába meséli nekünk, hogy ő a magyar nemzeti karakter külön kaptafájára készítette a javaslatot.

Soha magyar törvény úgy meg nem gyalázta a nőt, mint ahogy ez az új javaslat teszi. Külföldi orsságok kabátjaihoz kellett Andrássynak nyúlnia, hogy velünk is megessék az a szégyen, amely a férfiak általános választójogának országaiban a nőket eddig lealacsonyította» A külföld kaptafája szerint nálunk is választójoga lesz minden magyar állampolgárnak. Kizárva csupán:

a kiskorúak,

az elmebetegek,

a gyengeelméjüek,

a magukat jelekkel megértetni nem tudó siketnémák,

a csőd alatt állók,

a tékozlás miatt jogerősen gondnokság alá helyezettek,

akik nyilvános helyen botránytokozó részegség miatt két éven belül legalább két ízben jogerősen el voltak ítélve,

a szabadságvesztésre ítélt gonosztevők

és a nők.

A hajdani magyar törvények szerint a nem, mint olyan, nem volt diskvalifikáló. A külföldi törvényhozások majmolása vitt bennünket oda, hogy nőnek lenni egyet jelentsen az élethossziglan tartó kiskorúsággal, a hülyeséggel, a közveszélyes gonoszsággal.

Gyermekeink nevelését, oktatását, betegeink ápolását, gyógyítását, közgazdasági termelésünk óriási nagy részét, irodáink, műhelyeink munkájának majdnem felét olyan „elemekre" bízzuk ezután, amelyek együttvéve nem érnek annyit, mint egy szál analfabéta férfi, amelyek veszedelmesebbek mint az elmebetegség és a gonosztevők.

S a házasság, jobban mint valaha, egy úrnak és egy rabszolgának a frigye lesz.

Azaz: mindez lenne, ha törvénynyé válnék Andrássy szándéka. De még mindig remélhetünk. Benyújtás és szentesítés közt akaratunk még érvényesülhet.

Magyarország anyái a megszégyenítés tudatára ébredhetnek még: felismerhetik, hogy e javaslat véglegesen kicsavarja kezükből a szülői hatalom nekik járó részét, hogy tisztán szülőgéppé degradálja őket, amelynek a férj plurális választójoga érdekében annyiszor kell az anyaságot vállalni, ahányszor a törvény előírja. (A javaslat 8. §. 3. pontja értelmében kettős szavazatot kap az a legalább 32 éves férj, akinek a felesége 3 gyermeket hozott a világra.)

Mementó a javaslat a kenyérkereső nőnek ís, mert az életfenntartásért folyó küzdelemhez a javaslat új erősítést nyújt az „erősebb nemnek", amelyet eddig a szakiskoláknak a férfiak számára való monopolizálásával a nőknek számtalan pályából való törvényes kizárásával erősített a férfi-állam – a „gyengébb nem" ellen. Már a cseléd-pályát is irigylik tőlünk. A nőt ipari, kereskedelmi és gazdasági alkalmazásából is ki akarják szorítani. (A δ. §. 5. pontja kettős szavazatot biztosítanak annak, aki háztartásában, gazdaságban, ipari,kereskedelmi vagy más vállalatban öt év óta egy tizenhat éven felüli f é r f iszemélyt (akár ugyanazt, akár mást-mást) fizetés mellett alkalmaz).

Magyarország asszonyai önbecsülésének fokmérője lesz: belenyugosznak-e ebbe a súlyos gazdasági, jogi és ethikai sérelembe, nyugodtan fogadják-e megbélyegeztetésüket, avagy felkorbácsolja-e majd indulatukat ez a merénylet? Apáink, férjeink, fivéreink felfortyannak, ha valami rípők szemtelenül néz ránk. Életüket kockáztatják, ha valaki a mi becsületünket csak egy szóval meri sérteni. Pisztollyal, karddal vagy bicskával mennek egymásnak „asszonyaik védelmére": vájjon eltűrik-e majd a törvény sommás, Magyarország összes nőit egyenlően érintő sértését?

Az öntudatos asszonyokat nem kell harcba szólítani a javaslat ellen, az igazságos férfiakat sem. ők egymás mellett küzdenek majd a nők jogaiért és a pluralitás ellen. De a többi asszonytól elvárjuk legalább azt, hogy a törvény szövegét elolvassa. Ha eddig nem érezték, milyen méltánytalan a nő helyzete a mai társadalomban, ez a törvény felkelti majd önérzetüket.

Hisszük, hogy velük együtt sikerül majd, aminek sikerülnie kell: e javaslatot megbuktatni egy olyan javára, amely nem a kiskorúak, gyengeelméjűek, őrültek és gonosztevők, hanem az állampolgári kötelességeik teljesítéséért jogokra igényt tartók sorába állítja őket.

Jövendő generációkkal szemben óriási történelmi felelősség terheli a mai magyar asszonyt.

Teljesítsük a magunk iránti kötelességet, nehogy a történelem ítélőszéke előtt megérdemeltnek lássék az a sors, amelyet Andrássy javaslata ránk akar mérni.

Ne felejtsük el, Andrássy maga mondta november 11-én: „Kétségbevonhatatlanul szükséges, hogy ebben a parlamentben minden érdek, minden különleges felfogás, még akkor is, ha túlzó, még akkor is ha fanatikus, képviselve legyen és okvetlenül szükséges, hogy minden nemzetiség, minden felekezet, különbség nélkül magáénak nézhesse ezt a parlamentet, mert benne képviselve van. Ha ez nem így volna, az nagyon káros következményekkel járna, mert amely osztály a parlamentben képviselve nincs, annak érdekei igen könnyen mellőzhetők. Ezért tehát rendkívül szükséges és elkerülhetetlen kelléke egy egészséges összeállítású parlamentnek, hogy a társadalom minden rétege, annak minden osztálya képviselve legyen."

Andrássy mondta. Mi pedig valósítsuk meg. Küzdjünk, hogy a nők érdekének direkt képviseltetésével, érdekeink mellőzését lehetetlenné, parlamentünk összeállítását pedig valóban egészségessé tegyük!

A HÁZASSÁGI VAGYONJOGRÓL.*

Irtat DR. JANCSÓ GYÖRGY, Kolozsvár.

(Befejezés.)

A vagyon egyesítésének és ezáltal a házassági terhek közössétételének a ténye nem új, mert hiszen így volt ez a régi rómaiaknál is. Ami azonban a germán jogokban új, ez abban áll, hogy a germánok a házasfeleknek a férj kezeiben egyesített vagyonára átvitték a házasság lényéből folyó közösség eszméjét. Új az, hogy a germán népeknek jogi öntudatává lett a vagyonegyesítés és ezáltal a házassági terhek közös viselésének az eszméje és hogy ezt a germán jogokban vitték a legkifejezettebben és a legkülönbözőbb alakban keresztül.

Ilyen házassági vagyonjogi alakulatok: az igazgatási közösség (Verwaltungsgemeinschaft) rendszere; az általános vagyonközösség (allgemeine Gütergemeinschaft) és a szerzeményi közösség (Errungenschaftsgemeinschaft) rendszerei. Ide sorolható a francia polgári törvénykönyv ingó közösségi rendszere (régime de communauté) is.

Mindeme rendszereknek az a sarkalatos hibájuk, hogy a nő önállását és a férjjel szemben való jogegyenlőségét nagyon alárendelt szerepre korlátozzák.

Eme rendszerek ismertetése .. meghaladván cikkünk terjedelmét, mellőzzük azt és áttérünk a magyar jog vázolására.

III. A magyar jogban az iránytadó alapeszme különbözik a fentebb mondott idegen jogokétól.

Nálunk sem volt ugyan ismeretlen a nemi gyámság. Míg ugyanis a fiúgyermekek teljes koruk, vagyis 24-ík életévük betöltésével minden tekintetben jogcselekvésképesekké lettek, addig a leányok teljes koruk, vagyis I6-ik évük elérte után sem bírtak teljes jogcselekvési képességgel, hanem mindaddig, amíg férjhez nem mentek: másnak gyámsága és hatalma alatt állottak.

Régi jogunk eme intézkedését csak legújabban, az 1874. évi XXXIII. t.-c. törölte el: kimondván, hogy a hajadon nők 24-ík életévük betöltésével teljeskorúakká és minden tekintetben jogcselekvésképesekké válnak.

Werbőczy hármaskönyvének a hajadonokra vonatkozólag örökös gyámságot és ezzel kapcsolatosan rendelkezési szabadságuk korlátozását rendelő intézkedése azonban már régi jogunkban is azonnal megszűnt, mihelyest a leány férjhez ment. És így van ez ma is; azt rendelvén a fentebb idézett 1874: XXXIII.t.-c. 2. §-a,hogy .mindennő, tekintet nélkül életéveire, férjhezmenetelével teljeskorúvá lesz és e jogot akkor is megtartja, ha 24-ík éve betöltése előtt özvegységre jut, férjétől bíróilag elválasztják, vagy házasságát feloldják.. A házasságkötés tehát hazánkban a nő önállóságának és jogcselekvő képességének nem korlátozását, hanem ellenkezőleg: annak bővítését, sőt egyenes előidézését jelentette mindenha.

Személyjogi tekintetben a magyar nő a házasság által teljesen jogcselekvésképessé és a nemi gyámságtól függetlenné vált mindig és válik ma is. A férjhez ment nő jogunk szerint, önállóan köthet mindennemű ügyletet, rendelkezhet vagyonáról élők között és halál esetére és mind ebbe sem férjének, sem másnak nincs beleszólása. E teljes jogcselekvési képesség kifolyása az is, hogy a házastársak nemcsak harmadik személyekkel, hanem egymásközt is szabadon köthetnek mindennemű jogügyletet.

Jogunk szerint a nő cselekvési szabadságában korlátozva egyedül annyiban van, hogy tartozik férjével együtt lakni és ebből kifolyóan köteles férjét rendes lakóhelyére követni. Egyedül eme, a házasság céljából folyó tekintet által volt és van ma is a magyar feleség személyjogi tekintetben korlátozva. Ezen kívül a házasság semmi jogot, előnyt vagy kiváltságot nem szül a férj részére felesége irányában.

Igaz ugyan, hogy a nő a házasság által férje rangját és nevét is nyeri; de ez jogunkban nem jogcsonkító, hanem jogbővítő hatással bír a nőre, sőt gyermekeire is. Ha ugyanis a feleség rangja kisebb, mint férjéé, akkor férje rangjában részesül. Nem nemes rangú nő nemessé vagy mágnássá lesz, ha ilyen rangú férfihez megy nőül és rangját férje halálával sem veszti el. De nem áll ez megfordítva; mert ha a nő születési rangja nagyobb, mint férjéé, akkor azt megtartja férjhez menése után is. A nemes rangú nő az marad, ha nem nemes rangúhoz megy is férjhez.

Ezek szerint jogunkban a férj és a feleség, mint egyenrangú és egyenlő jogú személyek állanak egymással szemben.

Az egyenlő joguság alapján nyugvó személyi jogviszonynak teljesen megfelel jogunkban a házastársak vagyoni jogviszonya.

A magyar jognak ugyanis következők a házassági vagyonjogi intézményei: a külön vagyon, a hozomány, a közszerzemény, a hitbér és a házassági szerződés.

Külön vagyon alatt értjük úgy az egyik, mint a másik félnek azt a vagyonát, amellyel ki-ki bír a házasság megkötésekor, vagy amelyet bár a házasság tartama alatt, de ingyenesen szerez. A saját külön vagyona felett mindegyik házasfél kizáróan rendelkezhetik, tehát azt, ha úgy tetszik, a nő is maga kezelheti és használhatja a házasság tartama alatt.

Hozomány azon vagyon, amelyet a nő, vagy helyette más, rendszerint a szülők abból a célból adnak a férjnek, hogy a hozományi vagyon jövedelmeivel hozzájáruljanak a házassági terhek viseléséhez. Bárki adja is azonban a hozományt, annak tulajdonjoga – a fenntartott hozomány esetét kivéve – a nőé, haszonélvezete ellenben a házasság tartama alatt a férjé. Ha a házasság bármi okból megszűnik, köteles a férj a hozományi vagyont feleségének és esetleg örököseinek visszaadni.

Közszerzemény az a vagyon, amelyet a házasfelek akár együttesen, akár külön-külön a házasság tartama alatt szereznek, kivéve az ingyenes módon szerzetteket.

A közszerzeményi vagyont a házasság tartama alatt az a házasfél kezeli, amelyik azt szereztet a házasság megszűnésekor azonban fele-fele részben oszlik az meg a házastársak és illetve örököseik között. Ez a leg-

* Dr. Jancsó Györgynek a kolozsvári egyetem rektorának székfoglaló beszéde.

** L. Jancsó György »A magyar házassági vagyonjog.« Budapest, 1890 c. m. Második kiadás 19-42. l.

jelentékenyebb házassági vagyonjog; de ma csak a nem nemesrendűek között van meg. ide nem értve az (ígynevezett honorációrokat.

A hitbérnek két faja van, tudniillik a törvényes és az írott hitbér. Az előbbi csekély jelentőségű és valószínűleg kihaló intézmény; az írott hitbér pedig ez iránti szerződést tételezvén fel, a házassági szerződéssel legtöbb tekintetben azonos szempont alá esik.

Házassági szerződést jogunkban mindenkor szabadon köthettek és köthetnek ma is a házasfelek; és korlátot ennek egyéb nem szab, mint a leszármazók és illetve a szülők kötelesrész iránti igénye.

Eme intézményeken kívül megnyilvánul még jogunkban a házasság vagyonjogi kihatása az öröklési jogban is; nevezetesen pedig a feleség özvegyi jogában és özvegyi öröklési jogában, valamint a házasfelek kölcsönös hitvestársi öröklési jogában. Ezek az örökjogi intézmények igen nagylelkűen gondoskodnak az özvegyen maradt nő sorsáról. Ismertetésük azonban nem ide tartozik.

Ha még hozzávesszük, hogy jogunk szerint a férj feltétlenül köteles feleségét rangjához mérten eltartani és a házassággal járó mindennemű kiadást fedezni, akkor kiderül, hogy a magyar jogban a házasságkötés nem idéz elő több változást a házastársak vagyoni jogviszonyaiban, mint amennyi a házasfelek új életviszonyának anyagi kifejezésére elégséges és szükséges.

IV. Kitűnik a mondottakból, hogy a magyar jog az ismertetett idegen jogok egyikével sem azonos. Lényegesen eltér ugyanis a magyar házassági vagyonjog rendszere a rómaitól a közszerzemény intézménye által, a germán jogok rendszereitől pedig a külön vagyon és a hozomány jogintézményei által. Jogunk a külön vagyon és a hozomány tekintetében a római dotális rendszerhez, a házasság alatti szerzeményekre nézve pedig a germán szerzeményt közösség rendszeréhez hasonlít.

E két rendszer alapeszméinek egyesüléséből származó, tőlünk vegyesnek nevezett rendszeren nyugszik a magyar jog. És ha még ma is, hosszú évekre menő búvárlataink eredményeinek közzététele után, római dotális rendszerűnek mondják némelyek a magyar jogot, (így ez alig mondható egyébnek, mint tudományi csökönyösségnek.

A magyar jog vegyes rendszere jóformán élét veszi azoknak a kifogásoknak, amelyek az ismertetett idegen rendszerek ellen külön-külön felhozhatók.

A római dotális rendszer elve által a házasfelek egyenjogúsága i a germán rendszer elve által pedig a házasfelek életközössége nyer vagyonjogi kifejezést.

Abban ugyanis, hogy a házasfelek külön vagyonukat a házasság megkötése után is éppen oly jogkörrel megtartják, mint aminővel azt a házasság megkötése előtt bírták, vagyonjogi tekintetben megtestesül az, hogy a házasság nálunk egyenlő jogú személyek szövetsége; mert a házasság ténye maga sem a férfinak, sem a nőnek nem ad fölényt, előnyt, vagy kiváltságot házastársa külön vagyona felett.

A külön vagyon jogintézménye által eleget tesz továbbá jogunk az egyéni szabadság és a tulajdonból folyó szabad rendelkezési jog követelményeinek; mert a házasfelek tetszés szerinti rendelkezési jogát saját vagyonuk felett nem korlátozza, főleg nem a másik házastárs javára, minthogy azt a házasság megkötése folytán szűkebb körre, vagyis kevesebb vagyonra nem szorítja, mint amennyire az a házasságkötés előtt kíterjedett. Külön vagyonuk tekintetében tehát a házastársak egymástól teljesen független felek gyanánt állanak egymással szemben.

Függetlenek, de nem idegenek. Mert azt a nagy űrt, amely a férj és feleség közt az új életviszony: a házasélet egysége dacára is a római dotális rendszer mellett fennáll, jótékonyan hidalja át a magyar jog a közszerzeménnyel. E jogintézményben jogunk közös tulajdonná teszi azt a vagyont, melyhez a házastársak a házasság tartama alatt viszterhes úton jutnak. Amiként életközösséget jelent a házasság eszmeileg, az lesz a közszerzemény intézménye által vagyonilag is. A szerzeményi közösség kiegyenlíti azt a nagy ellenmondást, mely a római dotális rendszerben a házasság egyenes megtagadásaként jelentkezik abban, hogy a házasfelek vagyonjogi tekintetben teljesen idegenek gyanánt állanak egymáshoz, holott a házasság eszméje feltételezi. miszerint érzületben egybe vannak forrva.

Jogunk rendszere nem azt fejezi ki, ami történeti alapjában a római joggal is ellenkezett, de ami a római jog végső kifejtésére: a dotális rendszerre reá illik, hogy t, í. a házassági viszony a házastársak vagyonára és cselekvési képességére befolyással nincsen, hanem jogunk elismeri, hogy amiként a házasság az egyén életét egy másnemű egyénével közössé teszi és így változást idéz elő az egybekeltek személyi viszonyaiban, épp úgy azt eredményezi az életközösség tartama alatt szerzett vagyon tekintetében is.

Az ilyen alakú vagyonközösség ellen az egyéni szabadság szempontjából azt, hogy az ember jogkörébe és a házasélet szentélyébe túlságosan belenyúl; jogpolitikai szempontból pedig azt, hogy a házasságkötést akadályozza, elfogadhatólag felhozni nem lehet.

Nagy különbség van a között: közössé tenni olyan vagyont, melyet a házasfelek már a házasság megkötésekor bírnak, vagy a házasság alatt ingyenesen szereznek, melyet tehát csak egyikük szerezhetett és a között: közössé tenni olyan viszterhesen szerzett vagyont, melyet csak a házasság megkötése után, tehát közösen szereznek.

Az előbbi esetben szülhet a házastársak vagyonának közössé nyilvánítása jogcsorbítást, ha vagyonos házastárs vagyontalannal lép házasságra; mivel a vagyontalan fél osztozni fog a vagyonos fél javaiban. Utóbbi esetben azonban nem, mert közösnek a még csak szerzendő és pedig a házassági viszonynak helyes és nemes felfogása szerint, csak közösen szerezhető vagyont nyilvánítjuk.

A házassági kiadások fedezésének kérdése tekintetében igaz ugyan, hogy ez a teher elsősorban és feltétlenül a férj vállain nyugszik. És minthogy e kötelezettség magába foglalja a feleség tartását is, ennek folytán a feleség úgy tűnik fel, mint aki előnyben részesül a házasság által; tartási jogot nyervén férje ellen. Ámde a férj nőtartási kötelezettsége nem az ő külön vagyonát, hanem személyét, mint családfentartót terheli elsősorban. Feltételezi jogunk, hogy az a férfi, aki családalapításra vállalkozik, képes is lesz azt eltartani. A házassági kiadások viselése tehát a férjnek nejével való életközösségében kifejtett munkaerejének, működésének eredményét, vagyis házasság alatti szerzeményét terheli elsősorban. E szerzésben azonban az

életközösség ténye és az ebben rejlő kölcsönhatás folytán a feleség is részt vesz és így közvetve ő is hozzájárul a házassági terhek viseléséhez. Továbbá viszonos a tartási kötelezettség; mert ha a férj munkaképtelen, akkor a feleség is köteles férjét ápolni és eltartani.

Aztán van jogunkban egy jogintézvény, t. i. a hozomány. amelynek a célja nem más. mint éppen az. hogy általa a feleség is közvetetlenül hozzájáruljon a házassági kiadások fedezéséhez·

Mindezekhez járul még népünk abbeli szokása, hogy a feleség maga gazdálkodni nem szokott, hanem vagyonát rendszerint férjére bízza és így külön vagyona jövedelmével is részt vesz a házassági terhek viselésében.

Közgazdasági szempontból igaz ugyan. hogy jogunk szerint a gazdasági tőke meg van osztva. amennyiben a házasságkötés ténye által a feleség vagyona jog szerint nem megy át a férj kezelésébe, hanem azt a feleség továbbra is megtartja. Jogunk eme tételét nézve azonban nagyon kérdéses. még ha a jogosság szempontját teljesen mellőzzük is, hogy káros-e az inkább. semmint hasznos. A dolog ugyanis a valóságban úgy áll, hogy a feleség férjére bízza a vagyonával való gazdálkodást. ha az ügyesebb és megbízik benne; ellenkező esetben nem. Jogunk tehát mindig az összerű esetnek az érdekelt fél: a feleség által való megbírálástól teszi függővé azt. hogy a feleség gazdasági tőkéje is a férj kezében egyesüljön-e vagy sem; holott a férjí haszonvétel elvén nyugvó germán jogok azt mindig és okvetetlenül a férj, tehát gyakran az ügyetlenebb. sőt rosszakaratú fél kezében összpontosítják.

Végül pedig ami a család biztosításának főfontosságú jogpolitikai kérdését illeti. a magyar jog módot nyújt ennek a megvalósítására is.

Elsősorban azáltal. hogy a férj által csinált adósságok a feleség vagyonát nem terhelik és megfordítva. Ebből következik, hogy ha a férj szerencsétlen vállalatok, üzleti vagy gazdasági csapások által minden vagyonát elveszti is, a feleség vagyona még mindig megmarad, mint a család létének anyagi biztosítéka.

Jogunk korábban tovább is ment, amidőn nem gátolta azt, hogy a házasfelek bármelyike biztosíthassa a közszerzeményi vagyon felét, házastársa egyoldalú rendelkezése ellen. A magyar jog szerint ugyanis mindegyik házasfél jogosítva volt arra a közszerzeményi ingatlanra, amely tulajdonul csak a másik házasfél nevére kebeleztetett be, közszerzeményi jogát már a házassági kötelék fennállása alatt is telekkönyvileg kitüntettetni. Eme sarkalatos tétel által el volt érve az, hogy a már megszerzett ingatlan fele nem mehetett többé könnyen veszendőbe; mert annak elidegenítéséhez mindkét házasfél hozzájárulása volt szükséges.

Igaz ugyan, hogy ezt a nagy horderejű tételt a magyar királyi Kúria 41. számú teljes ülési döntvénye jogunkból egyelőre kiküszöbölte. De reméljük, hogy az alkotandó polgári törvénykönyv helyre fogja azt állítani. Reméljük ezt annál inkább, mert a közszerzemény telekkönyvi biztosítása mintegy kiegészítő intézménye a legközelebb törvényhozásilag megvalósítani ígért otthonbiztosító intézménynek (homestead-nak). Amíg a homestead a megszerzett otthont, főleg a szegényebb sorsú néprétegeknél célozza, biztosítani a könnyelmű költekezés ellen, addig a közszerzeményi jog bejegyzése ezt a célt szegénynél és gazdagnál, szóval minden néprétegnél egyaránt szolgálja. Hogy egy bölcs törvényhozás ezt be ne lássa, azt mi – még a történtek után is – kizártnak tartjuk.

V. A mondottakkal feltüntettem dióhéjban a jogtörténeti adalékokból tőlünk kiderített és jórészben alakított magyar jogot. Ez él ma a Királyhágón túl hatályos magyar joggyakorlatban és reméljük, hogy nemsokára, vagyis mihelyt az általános magánjogi törvénykönyv elkészül, élni fog a Királyhágón inneni: az erdélyi jogban is. A mai kódextervezet ugyanis, hosszas küzdelmeink és vállvetett munka után, az ismertetett magyar házassági vagyonjogot tartalmazza; ha több intézményének lényegbe vágó rendelkezései kerékbe vannak is törve. Hisszük, hogy a kificamított tagok újból kiegyenesíthetők; mert a törzs maga a mi felfogásunk szerint kialakult mai élő magyar jog.

Ha ezt a magyar jogot összehasonlítjuk a vázlatosan ösmertetett idegen alapjogokkal, kiderül kétségbevonhatatlanul, hogy jogunk nem több-kevesebb eltéréssel való másolata az ösmertetett idegen jogoknak, miként a legtöbb európai népé, hanem azoktól elütő és önálló szüleménye a magyar teremtő erőnek; a magyar géniusznak. Nagy horderejét ennek csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha számbavesszük, hogy a magyar szellem olyan téren, tudniillik a jog mezején teremtett újat, amely teret évezredek óta mívelik az emberiség legnemesebb szíveinek és legnagyobb lángelméinek ezrei. Olyan téren, ahol az egynejű házasság korlátai következtében csak kevés jogintézményről lehet szó és ahol ennélfogva az eredetiség nem annyira a jogintézmények új voltában, hanem inkább ezek összetételében állhat. Ebben pedig a magyar jog eltér Európa összes jogaitól. És pedig eltér olyan irányban, amely a mai kor szocialisztikus fejlődésének is az iránya. Köztudomású, hogy a legújabbkori szocializmus törekvése egyebek közt a nő sorsának a javítása, sőt a nemek egyenjogosítása is. Amennyire ez a törekvés a családi, sőt hozzátehetem: az öröklési jog terén is észszerűen megvalósítható, ezt a magyar jog immár megtette. Megvalósította úgy, hogy mintául szolgálhat az összes idegen jogoknak. És ezzel is válhatatlanul bevéste a nevét az emberiség művelődésének történetébe a magyar faj, mert mindég kulturális kérdés volt és marad is az, hogyan bánik az erősebb a gyöngébbel. Nagy szívbeli jóság, nemes felfogás és szenvedélymentes, higgadt belátás, szóval nagyfokú műveltség kell ahhoz, hogy az erősebb a maga önző céljaira a gyengébbet ki ne használja és e célból azt uralma alá ne vesse.

Nagy tanulság háramlik ebből reánk. Az, hogy a magyar lélek nem meddő, hanem teremtő erejű; hogy a magyar szellem az emberi szív és elme legnemesebb és legnehezebb küzdőterein is újat tud termelni. Sőt zászlóvivő tud lenni &z emberi művelődés olyan terén, amely az ismertetett idegen jogokkal kimerítettnek látszott lenni. Bizonyítéka és egyúttal biztosítéka is ez kulturális hivatásunknak; mert a múlt a jövő alapja. De szolgáljon ez egyúttal buzdításul is.

Díszes bekötési táblák 2 K-ért, esetleg hiányzó lapszámok 50 f-ért megrendelhetők a kiadóhivatalban.

GLOSSZÁK.

Szemléltető oktatás. A Pápai Hírlapban olvassuk „A piac” felírás alatt:

„Kedves Szerkesztő úr! Ugyan kérem adjon helyet jelen soraimnak. Vannak olyan témák, amelyek mindig újak maradnak. Ilyen a piacdrágaság s ami ezzel elválaszthatlan kapcsolatban áll, az elővásárlás témája. Hát csakugyan nem volna semmi mód rá azt megakadályozni, hogy a városi lakosság elől – hogy mást ne említsek – a baromfit össze ne lehessen vásárolni s ennyi sok falutól, gazdaságtól környezettan Pápán méregdrágán ne kelljen csak egy csirkét is megfizetni? Mért késik még mindig, amit már oly régen ígérnek, a piaci szabályzat? Az a baj, hogy nálunk csak mindent nagy hangon ígérnek és mikor a kivitelre kerül a sor, akkor meghátrálnak. Ezt csak úgy láttuk a hatósági mészárszéknél, mint a piaci szabályzatnál is. Majd ha asszonyok ülnének a városháza nagytermében, mégis másképp lennének ezek a dolgok. Tessék elhinni, csöppet se voltam eddig feminista, de a férfiaknak az első életszükségletek iránt való közönyössége azzá kezd tenni 1 Szerkesztő úr tisztelője: Egy asszony.”

Végre be fogják látni, hogy a feminizmus nem zsúrhölgyek unalmat űző divatsportja, hanem a gondolkodó nőknek a társadalom szükségleteinek felismerésén alapuló mozgalma.

Az úttörő fiumeiek. Végre sikerült, Paicurich úr, – nevét jó lesz megjegyeznünk – régebben azt indítványozta, hogy a fiumei városi iskolákban ne alkalmazzanak férjes tanítónőt, a szolgálatban levőket pedig bocsássák el. Az iskolai tanács visszautasította az indítványt, de hála annak a szolidaritásnak, amellyel az intéző hatalomban ülők a nők dolgát el szók ták intézni, a rapprezentanza, a városi tanács elfogadta Paicurich szégyenletes indítványát és Fiumében ezután cölibátusra lesznek ítélve a tanítónők. És még mindig akadnak tanítónők, akik nem értik meg, miért kell a nőnek az aktív és passzív választójog!

Nyilvános, vagy titkos szavazás. Valahányszor valami csalafintaságot akarnak leplezni, a Nemzeti Géniuszt ráncigálják elő, annak a leplével takargatják ravasz machinációikat. Legújabban a nyílt szavazás mellett hívták koronatanúnak a Nemzeti Géniuszt. „Eltakarná arcát, sírna fájdalmában, – szavalják nekünk – ha a becsületes, őszinte, nyíltszívű és szájú magyar emberre a titkos szavazást akarnák rátukmálni: mert hogy nem fér össze a magyar ember jellemével a titkosság. Belehal, ha nem mondhatja nyíltan a véleményét. „Az erkölcsi érzés mindig elítéli azt, aki nem mer színt vallani, akiről nem tudni, hogy kivel tart és mit akar. A társadalom azokat becsüli, akiknek megvan a bátorságuk véleményük kifejezésére”, mondja Andrássy választójogi tervezetének indokolásában. Ennek alapján tisztelettel indítványozzuk, hogy a Nemzeti Kaszinó, a Parkklub s mindazok a testületek, amelyek eddig titkos szavazással döntöttek bizonyos kérdésekben, magyarosodjanak meg, töröljék el a titkosságot, különben a társadalom nem becsülheti meg őket, mert nincsen bátorságuk véleményüket kifejezni, színt vallani arról, kivel tartanak.

A bicskázás, mint házi ünnepély. Szomorú idők járnak a szegény emberre, akinek egyetlen életöröme egy kis botránnyal végződő részegeskedés. Andrássy kimondta, hogy a választójogból ki lesz zárva, „aki nyilvános helyen botrányt okozó részegség miatt két éven belül legalább két ízben jogerősen el volt ítélve és az utolsó büntetés kiállásától vagy elévülésétől számított egy év még nem telt el”. Tiszta szerencse, hogy csak a nyilvános helyen elkövetett botrányok számítanak. Végre mégis csak megmarad az a szerény vigasz, hogy otthon továbbra is kékre-zöldre verhetjük az asszonyt, a gyerekeket, ha a pálinka igen nagyon jó volt. kissé meg is lékelhetjük őket, sebaj, csak nyilvános helyen ne essék meg a baj „kétéven belül” kétszernél többször. A bicskázás persze inkább házi ünnepély lesz ezután.

A demokrácia és szabadgondolkodás határai. Nagygyűlés volt a terézvárosi kaszinóban; az elnöki emelvényen a szabad gondolat és demokrácia korifeusai ültek. A gyűlés 3 szónoka két álló órán át beszélt, anélkül hogy a magyar nőkről szó esett volna komolyan és jóindulattal; mert a prostituáltakat, a ballerinákat említették, nem a sorsuk feletti méltatlankodás, hanem a megvetés hangján. Az ülés elején kijelentették, hogy a felszólalni kívánók hol jelentkezzenek; egyetlen felszólaló jelentkezett s attól, mert nő, megtagadták a szót; és nehogy tiltakozhassak e szómegtagadás ellen, a harmadik szónok, minden parlamenti szokás ellenére. berekesztette a gyűlést, amely általános választójogot emlegetett, de a társadalom nagyobbik feléről nem vett és nem akart tudomást venni. Nem is kell nagyon okosaknak lennünk, hogy tanuljunk – – – a magunk kárán!

A MAGYAR NŐ KÜLÖMB HELYZETE.

Akik a feminista mozgalmat mindenáron feleslegesnek akarják feltüntetni. arra szoktak hivatkozni. hogy a magyar asszonyok helyzete külömb a legtöbb külföldi állam asszonyaiénál. Arra utalnak, hogy sok mindenféle, amiért a művelt nyugat asszonyai szívós küzdelmet folytatnak, ősi jogbirtoka a magyar asszonynak.

Mint Pató Pál ivadékait, nem nagyon ösztökélt bennünket az a kötelességtudás, hogy a nő jogok dolgában való elölj áras előkelő helyét további haladással biztosítsuk magunknak.

Megpihentünk az elődeink szerezte babérokon és kimondtuk, hogy nyugodtan nézhetjük más országok asszonyainak harcát. S ma szégyenkezve kell megállapítanunk, hogy a nemzetközi mérlegen a mi serpenyőnk mind följebb és följebb emelkedik s hovatovább nemcsak a nyugat, hanem a kelet asszonyai mögött is messze elmaradunk.

Nagy szégyene a mai magyar asszonyoknak, hogy nem látják meg a megállásnak, a

pihenésnek kulturális kárát, hogy a haladás, a fejlődés siettetésének forró életáramát nem nélkülözik.

Bárhová nézzünk, a társadalmi átalakulás folyamata a nőket is felvillanyozta. Minden ország minden osztályának asszonyai többkevesebb radikalizmussal sorakoznak a nő egyenjogúsításáért küzdők táborához. Csak nálunk nyugosznak meg abban, hogy „nekünk elég jó dolgunk van".

Csupán a nálunk még rosszabb sorban levőkkel hasonlítjuk össze a viszonyainkat. Bár szeretünk elhencegni azzal, ami nálunk jobb, nem vesszük észre azokat a jogokat, amelyekkel más országok asszonyai fölényben vannak, vagy amelyek máshol megvannak s nálunk teljesen hiányzanak.

Milyen szívesen emlékszünk arra, hogy Magyarországon, minden kultúrnemzetet megelőzően, politikai joga volt az asszonyok egy részének. A nem, mint olyan, nem volt abszolút akadálya a politikai közreműködésnek. Női főispánokat s egyéb magas politikai állású asszonyokat ismer történelmünk. S hajdan előbbre is iparkodtak asszonyaink. Í780 táján a nemes asszonyok, akik – míg a főúri özvegyeknek követküldési joguk volt – még az országgyűlés tárgyalásait sem hallgathatták, szükségét érezték e gyakorlati politikai tanulmánynak. Szervezkedtek és a Magyar Anyák nevében követelték a bebocsájtást a törvényhozás termeibe. „Mindenkor hallánk azt, – fejtették ki – hogy az Anglus mind természeti tulajdonságaira, mind Országlásának rendtartására nézve legközelebb esett a Magyarhoz . . . hogy fellépjünk azon helyre, melyen az Anglus Dámák állanak, egyenesen tőletek várjuk a' segedelmet. Nem kérünk egyebet, hanem tsak azt, a' mivel az Anglus Dámák kérkednek". Kérték vala pedig a tanácskozások meghallgatásának jogát. Kérték és meg is kapták. Sőt a magyar „gavallérosság" mindjárt többet adott, mint amennyit az Anglus Dámák élvezték. Azok csak a galéria ráccsal elkerített kicsiny területéről hallgathatták a tanácskozásokat, a magyar asszonyok legalább a karzaton „szabadok" voltak.

De az Anglus Dámák azóta megmozdultak. Előbb lassan, halkan, mind gyorsabb tempóban és zajosabban beljebb kívánnak helyet, a hallgatók helyéről a cselekvőkére akarva előbbre jutni. A mi asszonyaink pedig mintha az annak idején elért előnyért most meg akarnák várni, míg az Anglus Dámák megint elébünk kerülnek, feleslegesnek tartják a haladásért kifejtendő megerőltetést. Ráérünk majd utánuk kullogni. Közben az Anglus Dámák elérték a teljes aktív és passzív községi és megyei választójogot, minden foglalkozás nyitva előttük stb., de a mai magyar asszonyokat az ilyen apró kultúrlépések csöppet sem izgatják hasonló törekvésekre.

Milyen büszkék voltunk „Wlassics nagy tettére. Megnyitotta az egyetemet, Ausztriát és Poroszországot megelőzve. Bizonyos apró megszorításokkal, de megnyitotta. Csak az maradt föladatunk, hogy az apró megszorítások megszégyenítő bélyegét lefejtsük a nagyszerű tettről. Azután tovább kellett volna fejleszteni az ügyet. Megnyitni a jogi fakultást, a technikai főiskolát.

Ehelyett egyetlen nőképző szervezetünk a tudományos kiképzés megszorításában látja életcélját. Az egyetemi tanulmány lehetőségének kibővítése helyett megszorításokhoz jutottunk. És tovább is haladunk e retrográd irányban. Azalatt pedig nemcsak Franciaország, Svájc, Olaszország és más, régebben is előttünk haladt ország egyetemi tanszékeit foglalják el asszonyok, hanem Ausztria, a mögöttünk állott is, női tanárra meri bízni az egyetemi hallgatóságot. Napok kérdése, mikor nyitja meg a jogi fakultást asszonyai előtt.

Ugyanezt tette Poroszország, a nő értekét igazán nem gavallérosan mérő vaskalaposság hazája. Női jogászai, egyetemi magántanárai vannak.

Ausztria meg Németország, ezek az iparállamok megszégyenítő leckét adnak az agrárius Magyarországnak abból, hogy a gazdasági oktatást a nőkre is ki kell terjeszteni. A gazdasági és kertészeti tanintézetek egész sora gondoskodik a nők ily irányú kiképzéséről, amelyet más kultúrállamokban, mint Anglia, Dánia stb., már réges-régen nyújtottak az asszonyoknak. A settlementek, a népegyetemek szetté e világban épp olyan súlyt helyeznek a nők kiképzésére, mint a férfiakéra. Külföldi államok szocialista pártjai a proletárasszonyok rendszeres művelésére pénzt és munkaáldozatot nem kímélnek. Nálunk elég, ha a férfiak százai és ezrei látogatják a szabad iskolákat, a szakszervezetek előadásait, az a 10-20 nő, aki akad a hallgatóság között, (és pedig mindenütt és mindig ugyanaz a 10-20) eléggé képviseli a nők kultúrtörekvéseit.

Nekünk szabad politikailag szervezkednünk, agitálnunk. Egyenlően élvezzük az egyesületi és gyülekezési jog hatósági szeszélytől függő szabadságát. Németország legtöbb államában az asszonyok eddig nélkülözték ezt a jogot.., Az idén május J5-én megkapták. Azon a napon elértek bennünket. És ettől a naptól kezdve el is hagytak bennünket. Sietve, mértföldnyi lépésekkel távolodnak el tőlünk. Az összes politikai pártok versenyeznek a nők megnyeréseért. Sorra revideálják a pártprogrammokat arra nézve, kielégíti-e a nőket és sorra beválasztanak nőket a pártok tisztikarába, intézőbizottságaiba, hogy a nők személyesen is közre-

működhesenek e programmok megvalósításán. Nálunk egyetlen egy parlamentáris pártban sem találunk nőket. Még a tagok sorában sem, annál kevésbbé a vezetőségeikben. A szociáldemokraták még nem parlamentáris pártja pedig programmjának a nőkre vonatkozó demokratikus igéire egyáltalában csak sátoros ünnepekkor emlékszik. Ha a nőjogoknak minden vonalon való érvényesítéséért bátran harcoló Feministák Egyesülete rájukpirítja mulasztásaikat, vagy ha elvhű és szókimondó párttagok hébe-korba még sem hallgathatják el a nők szervezésének, oktatásának elmulasztásán érzett felháborodásukat.

Mi vagyunk a „liberális ország". Az asszonyokon verik el a port a klerikálizmus térfoglalásáért növekvéséért, az illiberális áramlatok terjedéséért. Pedig nem mi tehetünk róla, hogy a világ összes hontalan kongregációi nálunk találnak dús otthont. Nem mi tehetünk róla, hogy az egyházon kívül senki sem törődik a nőkkel. Hogy annak a bilincseibe erőszakolnak bennünket. És az sem ejti gondolkodóba a mi úgynevezett liberális és radikális férfiainkat, hogy szerte a világban a nőmozgalom, a nők feminisztikus szervezése kiragadja a nőt a középkori bilincsek közül. A nyáron Rómában ülésezett olasz nőkongresszus, amelyen a királynétól lefelé minden rangú és rendű nő résztvett, simán, méltóságteljesen, senkit sem sértően kimondta, hogy iskola és vallás kétféle, közülök az első közügy, a másik magánügy, egymás károsítása nélkül tehát kényszerösszeköttetésben nem tarthatók, de nem is tartandók.

A kultúrállamok asszonyai régen elhagytak bennünket és mind nagyobb űrt tágítanak az ő és a mi jogaink között. De ha tovább is úgy vesztegelünk, mint a nyúl. aki fürgeségében bízva elaludta az időt, amelyben a sün állhatatos előrenyomulásával elérte a versenyéért, akkor nemcsak a nyugat asszonyai mögött maradunk el, hanem a keletéi szintén elébünk kerülnek.

A Magyarországi Nőszövetség még úgy fázik a nők választójogától, mint az ördög a szenteltvíztől; Bulgária Nőszövetsége, amelynek a miniszterelnök felesége az elnöke, a nyáron csatlakozott a Nők Választójogi Világszövetségéhez és büszkén utalhatott tetemes politikai munkájára és küszöbön álló eredményekre.

Törökország asszonyai elismerten éltető, serkentő elemei voltak az alkotmányt kierőszakoló, vértelen forradalomnak; a választójoghoz semmivel sem állanak távolabb, mint mi, hiszen az ifjú törökök győzelmes pártja komoly akciót ígért (?) a nők politikai egyenjogúsítása érdekében. A török asszonyok tegnap még mértföldnyire voltak mögöttünk, ma elértek bennünket s ha mi nem versenyezünk velük, ha mi előbbre nem iparkodunk, holnap messze elhagynak majd bennünket. Afrikát Fokföld és Natal hatalmas választójogi nőmozgalommal dicsekedhet, Ázsia titokzatos mélyéből is előtör a nők egyenjogúsításának követelése és mi magyar asszonyok még mindig liberális hagyományaink maradékain lakunk jól, még mindig megelégszünk azzal, hogy a mi helyzetünk külömb volt, mint amazoké, akik a mi tunya tétlenségünket megszégyenítve, ma messze előttünk járnak.

Magyarországon az újkor legfontosabb politikai eseményei előtt állunk. Ezeknek az eseményeknek a hulláma rejtelmesen hömpölyög felénk; vajjon tetejébe vetjük-e magunkat, mint a tenger árján diadalmaskodó úszó, vagy elgördül-e majd felettünk, elnémítva bennünket, belénk fojtva minden kultúrtörekvést, amellyel egy emberségesebb jövő felépítésén közreműködni készek vagyunk.

Ha a nyugat példája nem serkentett bennünket, buzdítson a keleti asszonyok előrehaladása. A japán, a perzsa, a török, a bolgár asszonyok előre néznék: vigyázzunk, hogy el ne maradjunk!

ÉLŐK A POKOLBAN.

(A temesvári gyufagyár.)

Írta: KRUPPA REZSŐ ÉS FREUND GYULA, TEMESVÁR.

t (Befejezés.)

A kocsikenőcs-osztályban szintén találkozunk a betegség egy egész különleges fajával.

A savak főzésénél felszálló pára lerakódik a női munkások alsó testére, amit öltözékük igen megkönnyít. Ennek következtében a testet kemény, kérges, jegeces kelések lepik el, melyek a savak által inficiált bőr betegségét igazolják. Férfiaknál a testhez álló ruha használata miatt csak elvétve akadunk ilyen esetekre. Ha akad ilyen, akkor is csak a karokon találhatók a kelések, nevezetesen olyanoknál, akik felgyűrt ingujjban dolgoznak.

Megjegyezzük végül, hogy egy szülésznőtől azt a hitelt érdemlő információt kaptuk, hogy a lerakodó pára m é h b a j t is von maga után, amely úgy az anyára, mint a születendő gyermek egészségére rendkívül káros hatású.

A gyufagyár! munkások és munkásnők legborzasztóbb ellenségét, a f o s z f o r t és ennek szülött gyermekét, a f o s z f o r n e k r ó z i s t valamivel bővebben kell ismertetnünk.

A foszforgyufa-gyártásnak 1833-ban való életbelépte után, a foszfor kiterjedt módon került gyári feldolgozás alá, anélkül, hogy a legcsekélyebb óvóintézkedéseket megtették volna ellene. 1838-ban fedezte fel L o r i n s e r orvos egy g y u f a g y á r i munkáson a foszfor behatása által támadt betegséget, mely az állkapcson ütött kí. A foszformérgezést és nekrózist ezután már sorban konstatálta a többi orvos is. Az ellene alkalmazott gyógy-

szerek ellenére a foszfornekrózis a gyufagyári munkásnőkön mind gyakoribb lett s a gyufagyári ipar fellendültével mind veszedelmesebb mérveket öltött. A munkások egészségügyi védelmére még a 70-es években is egyáltalán semmiféle gondot nem fordítottak.

A munka legveszedelmesebb része a gyufáknak a foszformasszába való mártása, mely alkalomnál a munkás magába szívja a forró foszforból felszálló gőzt és a mérgezési tünetek már a legrövidebb időn belül jelentkeznek. A „mártást" mechanikus erővel is lehet végezni, de ez a berendezés valamivel drágább a kézi mártásnál és így a szent profit kedvéért száz meg száz ifjú élet fonnyad el s száll idő előtt a sírba. A gyufáknak a szárítókamrákból való kivétele és a skatulyákba való csomagolása nem kevésbbé gyilkos hatású. Nagyon fontos a foszformassza elkészítésének módja. A mártási masszát lehet enyvvel vagy gummivegyítékkel elkészíteni. Az enyvvel való keverés olcsóbb, de a felszálló gőze öldöklőbb hatású, mert csak meleg állapotban használható. Utóbbi drágább, de miután kihűlt állapotban mártják beléje a gyufákat, mérgezés csak a legritkább esetben származik belőle.

A nyugati államokban a gyufagyártásnál az enyv használatát törvényesen eltiltották, nálunk azonban a profitbálvány nagyobb dicsőségére szabad használni.

A fogakon kívül a munkás felső és alsó állkapcsa van mindenekelőtt a nekrózisnak kitéve, innen azonban csakhamar átragadhat az állkapcsokat megközelítő csontokra, azokat rothasztó csirákkal lepve el, sőt a koponyacsontot is megrágja és az élő munkást a szó szoros értelmében megrohasztja. A nekrózis a legkülönbözőbb idő alatt lép fel. Mint a bujkáló alattomos sátán akkor lepi meg áldozatát, amikor az még, vagy már nem is számít reá. A temesvári gyufagyár eseteket mutathat fel, hogy a munkáson már pár heti ottdolgozása után a foszfornekrózis tünetei mutatkoztál:, viszont van olyan is, aki csak 2-3 vagy 5 év múlva lett áldozata ennek a pokoli, undorító bajnak. Utóbbiak persze a különösen szívós, ellentálló és egészséges testalkatúak. De viszont vannak olyanok is, akiken, ha már évekkel ezelőtt hagyták is el a gyárat, utólag kiüt a lappangó baj.

A nekrózis azzal kezdődik, hogy a foghús megdagad és roppant fogfájások állnak be. A fogak meglazulnak és kihullanak. A kihullott fogak helyén genyedtség áll be, majd az egész foghús cafatonként kiesik. A piszkos, bűzös geny kétséget kizárólag foszforszag ú. A betegség a nyelvre is átragad és hatalmasan megdagasztja. Célszerű orvosi kezelés és a gyufagyárnak örökre való elhagyása pár hónap alatt megállíthatja a rothadás processzusát, ha a leírt stádiumban is volna.

A beteg, inficiált csontok, illetve az egész állkapcsok kivétele által csak a tovaterjedést lehet meggátolni. Persze a megbetegedett munkás az utolsó pillanatig kénytelen dolgozni, mert másnap már az éhség kopogtatna ajtaján. Az így is úgy is csekély kereset folytán a betegsegélyző. pénztár oly kis összegű táppénzt nyújt, hogy abból aligalig telne a puszta kenyérre. Így hát dolgozik, ameddig tud. A fertőzés végre a csontvelőkhöz ér és akkor már nincsen mentség. A munkás arcát a nekrózis eltorzítja, arcán, nyakán tátongó sebeket nyit, hogy a gége és a légzőszervek szabadon vannak; az ilyen szerencsétlen teremtés állkapocs, foghús és fogak hiányában nem hasonlít emberhez. Megborzadunk ha látjuk. Arca, nyaka mindig fel van kötve, mert az állkapocs hiánya az arc alsó részén lévő húst teljes leszakadással fenyegeti. Több hónapi, sőt évi keserves kínlódás, munkaképtelenség és ennek nyomán borzasztó nyomor vár ezekre az emberekre, míg végre a halál beköszönte vet véget a rémes kínoknak.

A fehér foszfornak a gyártástól v aló teljes eltiltása és helyette a vörös foszfornak használata egy csapásra véget vetne ennek az emberpusztításnak. A vörös foszforról mindezideig még nem állapítottak meg mérgező hatást, miért is az összes nyugati államokban már rég törvényesen meg van tiltva a fehér foszfor használata.

Ausztriában, az újjonnan választott népparlament egyik első kötelességének ismerte, hogy a fehér foszfort egyszer s mindenkorra eltiltsa a gyártástól, úgy hogy Ausztriában már egy éve gátat vetettek ennek az emberkínzásnak. Magyarország még nem emelkedhetett erre a magaslatra, mert az osztály parlamentnek 'nem a munkások védelme, hanem a tőkés osztály érdekeinek támogatása lebeg szeme előtt. A fehér foszfor valamivel olcsóbb. s inkább rohadjon el száz meg száz gyufagyári munkás, minthogy a vörös foszfor alkalmazása által a profit pár száz koronával csökkenjen. Magyarország az utolsó állam Európában, hol a törvényhozás ezt az embergyilkolást nyugodtan tűri. Az általános választói jog parlamentjére vár az a nemes munka, hogy sok ezer munkást megmentsen a pokoli bajtól a fehér foszfornak a gyufagyárakból való eltiltása által.

Hogy a foszfornekrózis pusztító hatását közelebbről ismertessük, a következő konkrét esetekről számolunk be:

P. Helen, jelenleg 22 éves, hajadon, 17 éves korában került a gyárba, hol mint »kirakónő« dolgozott. Belépése alkalmával teljesen ép fogazata volt, soha fogfájásban nem szenvedett. Három évi dolgozás után az egyik alsó zápfog tövében szúró fájdalmakat érzett. E miatt többször volt is az orvosnál, ki a zápfog odvas voltán kívül semmit sem konstatált. Az orvos tanácsára végre kihúzatta a rossz fogát, melynek helyéből vér helyett geny kezdett folyni, mely foszforszagú volt. Az arc e műtét után hatalmasan megdagadt.

A foghúzást követő pár hét után P. Helen fogai lazulni kezdtek, két foga evésközben hullott ki, még további négy fog köhögés közben esett ki a szájából, a többi még meglevő fogait ujjaival távolította el. A megdagadt arc mindvégig tovább dagadt addig, míg nyaka alsó részén két nyílás nem keletkezett, amelyeken a bűzös geny áradt ki. A genyfolyás jelenleg szünetel, ami annak a jele, hogy az alsó állkapocsról már teljesen lemállott a foghús. Arca mostan iszonyúan el van torzítva. Állkapcsa még nincsen eltávolítva. Ez azért nem történt meg, mert P. H. eddig félt orvoshoz menni, és így a betegség kezdete óta orvosi kezelésben nem részesült. Azon tanácsra, hogy távolíttassa el az állkapcsát, határozottan nemmel felelt. Pedig nagyon panaszkodik, hogy homloka tájékán nagy fájdalmakat érez. Orvosi vélemény szerint ez a koponyacsontnak nekrózisos állapotba való

átmenetelének jele, mi ha igaz, úgy rövid időn belül vagy az őrültek házába, vagy a – temetőbe kerül. P. a gyártól semmiféle kártérítést nem kapott.

P. Miklós, P. Helen öccse, 19 éves. Öt és fél évig dolgozott a gyárban mint kirakó, tehát 13 éves korában került be a gyárba. Odvas foga a gyárba való belépésekor nem volt. 5½ évi munkálkodás után megodvasodott az egyik jobboldali alsó zápfoga, amelyet az orvos tanácsára kihúzatott. A fog helyéből foszforszagú geny folyt ki. A foghúzásnál az orvos megrepesztette az alsó állkapcsot, ami szerencsének mondható, mert P. Miklóst radikális megoperáltatásra kényszerítette; a műtétet a wieni klinikán hajtották végre. A klinika tanárai rögtön megállapították, hogy az alsó állkapcsa foszfortól lett megmérgezve. Az alsó állkapocs most összenőtt. Összesen hét foga hullott ki. A szájába, belenézve látható, hogy az állkapocsról mintegy 8 cm. hosszúsága helyen a foghús teljesen levált s a fehér csont látható. Genyfolyásról vagy fájdalomról jelenleg nem panaszkodik. Hogy gyógyulása tartós-e, arról biztosat mondani lehetetlen, mert vannak konkrét esetek, hogy a betegség kiszokott újulni.

P. testvérek a p j a szintén a gyufagyárban dolgozott mint »mártogató« Rövid idő múlva alsó metsző fogai egymásután kihullottak. A fogak kihullása után maga távolította- el alsó állkapcsának megtámadott részét. Úgy látszik, hogy az állkapocs e részének eltávolítása által a nekrózis tovaterjedése megakadályoztatott. Ezt igazolja legalább az, hogy a csont át van nőve hússal, ami lehetetlenség lenne akkor, ha az állkapocs tovább is megvolna támadva. Fájdalma nincsen, genyedés sem állt be. Orvossal nem gyógykezeltette magát, hanem e helyett különféle növények nedvével öblítette száját. A gyógyulást teljesen a véletlen szerencsének kell tulajdonítani és nem a növénynedvek hatásának, amint azt az illető hiszi. Ez kiviláglik abból is, hogy Helén leánya, ki a mérgezés kezdődő stádiumában szintén használta a »gyógyszert«, semmi célt nem ért vele.

F. Magdolna, 19 éves, szintén mint kirakónő volt alkalmazva a gyárban. Fogait és velük együtt alsó állkapcsát szintén megtámadta a foszfor. A genyedés most közepes stádiumban van. Bővebb felvilágosítással nem szolgálhatunk, mert a közelebbi adatokat megtagadta. Egy a lakásán tett látogatás alkalmával, arcával a fal felé fordult, kendőjével magát eltakarva. így maradt, míg látogatói el nem távoztak.

Ugyancsak a gyárban még nemrég mint kirakónő alkalmazásban állott h á r o m nőről ismert tény, hogy foszfornekrózisban szenvedtek. Egyike közülük most a külső váci-úti jutagyárban van alkalmazva, a másik kettő a gyöngyélet hatásait megelégelve, Amerikába vándorolt.

K. Mátyás, jelenleg 22 éves, 11 éves korában ment a gyufagyárba dolgozni. Alsó állkapcsa mostan teljesen hiányzik. Dr. Simon Gyula a helybeli kerületi munkásbiztosító pénztár műtőorvosa távolította el műtét útján.

Krvstván Károly németszentmihályv születésű munkás. Kristián 23 éves és 13 éves korában lépett a gyárba, egészséges fogazattal és általában egészségesen, a foszforosztályban mint mártogató volt alkalmazva, napi 2 korona 40 fillér munkabérrel. Szabad idejében a szalongyújtók lakkvrozását kellett végeznie. Betegsége két évvel ezelőtt kezdődött fogfájással. Eltávozott a gyárból, majd újra visszatért, míg végre betegsége az állkapocscsontok eltávolításához és munkaképtelenséghez vezetett. 200 koronát kapott a vállalattól, melyért aláírta a minden egyéb kártalanítási igényről lemondó nyomtatott blankettát,

Ziegler Ferenc gyújtógyári munkás jelenleg 24 éves, 13 éves korában került a gyárba teljesen egészséges állapotban. Két évvel ezelőtt egy foga megbetegedett, és négy nappal a fog kihúzása után egész fogazata megmerevedett. Azután rohamosan hulltak a fogak, majd szükségessé vált az állkapocscsontok eltávolítása. A genyedés az arc és nyak közötti külső nyíláson folyik le, a bal arcfél alján látható a szintén megbetegedett nyelv egy része. Z. a foszforosztályban dolgozott napi I korona 80 fillér bérért 12 órán át. A déli pihenő órák alatt, vagy az éjjeli órákban neki is „lakkírozni" kellett. Ezért óránkint 30 fillérrel díjazták. Z. tehát úgyszólván minden idejét a foszforgázak között töltötte. Szintén 200 koronát kapott a vállalástól, s minden további igényekről jogérvényesen lemondott.

De nemcsak a közvetlenül foszforral érintkező ífjú munkások köréből szedi áldozatait a foszfornekrózis. Nagy József 45 éves gyújtógyári munkás 31 éves korában nyert itten alkalmazást, olyan munkát, ami nem hozta közvetlen érintkezésbe a foszforral. Teljesen egészségesen jött a gyárba, és ott 14 évi munkaideje alatt 19 fogat veszített. Az utolsó hetekben fájdalmas daganatok mutatkoztak foghúsán, majd külsőleg is földagadt az arca, úgy hogy kénytelen volt munkáját abbahagyni. Ma akut a foszfornekrózis, és beteg állkapocs-csontjait már el is távolították a budapesti klinikán.

A foszfornak káros hatása más irányban is mutatkozik. A foszforgőzök belélegzése megrontja a tüdőt. A gyárban a padlóra köpni tilos, és így, köpőcsészék hiányában, (!) a munkások lenyelik a foszforral vegyült nyálkát, amely eleinte étvágytalanságot, később a máj megdagadását és annak káros elváltozását vonja maga után; a foszfornak a gyomorba való jutása felduzzaszt ja a női munkások emlőjét, mely később gyulladásos állapotba megy át. Egész tömegét a betegségeknek sorolhatnánk még fel, amelyek mind a foszfor behatása folytán keletkeznek. Ezek leírásától csupán azért állunk el, mert az eddig felsorolt betegségek tüzetes ismertetése elég hű képét nyújtja már a foszfor romboló hatásának.

Most már felvetődik a kérdés, hogy lehet-e ilyesmit tűrni? Miért nem vetnek gátat rendeleti úton ennek a rémes emberpusztításnak?

Az 1898. évi 24.329. szám alatt kelt k. min. rendelet, a gyufagyári munkások egészségének megóvása tárgyában, intézkedéseket tartalmaz, melyeknek pontos betartása, ha nem is szüntetné meg teljesen a betegségek keletkezését, de némiképen mégis útját vágná az i l y e n nagyarányú fellépésének. Ennek a rendeletnek azonban csak azon intézkedéseit tartják be, emelyek nem kerülnek pénzbe. A gyútömeg (massza) készítéséhez szolgáló edények a keletkező foszforgázok elvezetéseié szolgáló csövekkel nincsenek ellátva. Igaz, hogy szabadban készítik a masszát, melyet hevítés közben egy munkás folyton kavar; de miután az edények le sincsenek fedve, a felszálló gőz először is, még pedig teljes erővel, a munkást éri, és így a szabadban való főzés sem veszélytelenebb, mintha zárt helyiségben történnék.

A gyufáknak a „rámából” való kiszedésére szolgáló helyiségeknek olyan köbtartalommal kell bírniok, hogy minden ott alkalmazott munkásra legalább is 10 □ mtr levegő jusson. A munkaadó köteles gondoskodni arról, hogy a gyárban dolgozó munkások csakis e célra szolgáló, az egész testet, illetve alsó ruhát elfedő, hosszú köpenyt viseljenek munkaközben. E köpenyek a munka bevégeztével egy a többi helyiségektől elválasztott külön garderobe-ban kellene hogy elhelyeztessenek. E helyiségben külön bezárt ruhatartóknak is kellene lenniök, melybe a munkások a munka kezdete előtt levetett viselő ruhákat elhelyezni tartoznak. Mindennek nyomát sem találjuk. Munkaöltözeknek híre sincsen. A nők és férfiak azon ruhában járnak haza, amelyben dolgoznak.

Nincs is külön terem az átöltözködéshez. Aki mégis át akarna öltözködni, annak ezt az étteremnek nevezett kis szobában kellene megtennie, ahol az élelmiszereket szokták elhelyezni. Ez ismét törvényellenes dolog, mert az étkező teremnek az öltöző teremmel semmiféle összeköttetésben nem szabad lennie.

A mosdókészülékek sem felelnek meg a rendelet követelményeinek, mert a munkásság $^1/_5$ része helyett alig egynéhány munkás mosakodhat egyszerre. A mosdóteknők egy és ugyanazon vizében mosakszik mind a munkás, mert tiszta vízzel nem pótolhatják. A mosdóhelyiségben minden munkás részére külön pohár és a szájöblögetésre elegendő mennyiségű 0.1 százalékos felmangánsavas kálioldat és tiszta víz kellene, hogy rendelkezésre álljon. A nevezett oldat u. í. megfosztja a belélegzett foszfort a mérgező hatásától. Ennek ellenére a valóságban tíz munkásra sem jut egy pohár. A száj öblítésére csak a legújabb idő óta kapják a munkások a savas oldatot, míg ennek előtte fodormenta szesszel szagosított vízzel kellett megelégedniök. A káli oldatot 3-4 boros palackban tartják; ez télen rendszerint befagy. Ha pedig be nem fagyna, akkor meg olyan hideg, hogy használata más betegségek megszerzése nélkül ki van zárva. A gyár nem gondoskodik arról, hogy ez télen is használható állapotban legyen, és így a szájöblögetés az év ezen szakában rendszeresen szünetelni szokott, ami a nekrózisnak újra tápot nyújt.

A műhelyeknek állandóan terpentinnel kellene öntözve lenniök, úgyszintén nagy, terpentinbe itatott szövetdarabokat is ki kellene akasztani. Ez u. i. fertőtleníti a levegőt s a levegőt elárasztó foszforatomokat megfosztja inficiáló hatásuktól. De a temesvári gyufagyárban ez rendszerint ismeretlen valami.

Azt hisszük, hogy a gyufagyári munkások rémítő helyzetét ezzel a cikkel kellőleg bemutattuk a nyilvánosságnak és érdeklődését felkeltettük e szánalmas sorsban vegetáló proletárok iránt.

A parányi törvényes rendeleteknek nem respektálása, az önző bírvágy szülte korlátlan kizsákmányolás elve jut itten érvényre és üli vad orgiáit. Az ember szinte kétségbe esik e siralmas kép láttára, elveszti a jövőbe vetett bizalmát. Vajjon mikor változik majd meg ez az állapot.?

Addig azonban frissen hantolt sírdombok hirdetik a temesvári temetőben a tőke szívtelenségét és a társadalom embertelenségét. Valamennyiünk bűne a közömbösség, amelynek áldozatai a gyufagyárak munkássága.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A decemberi számmal jár le az 1908. évi előfizetés.

Kérjük a t. előfizetőket, hogy az Í908. évi előfizetési díjat (egy évre 6 kor.) még január 1-je előtt szíveskedjenek a kiadóhivatalba (VI. Andrássy-út 83) beküldeni.

Karácsonyi és újévi bevásárlásainkat az alkalmazottakra való tekintettel ne halasszuk az utolsó napokra.

SZEMLE.

Új pálya. A mértékhitelesítési hivatalok legutóbb történt újjászervezése alkalmával először vizsgázott egy hölgy is, a ki most várja hivatalnoki kinevezését.

Sociális nőiskola. Minél elavultabbá válik az asszonyok jótékonykodása, annál nagyobb fontosságot nyer a középosztály leányainak sociális munkája. A németek ismerték fel elsőknek, hogy a sociális munka csak akkor értékes, ha időtöltő dilettantizmus helyett hívatásos munkának végzik azok, a kik kenyérkereseti munkával nem foglalkoznak. Sociális munkára való képesítésre már évek óta kitűnő tanfolyamok állnak fenn Berlinben, Frankfurtban a/M.-ban és más nagyobb német városokban, az idén Berlinben azonban teljes, 3 évre tervezett sociálpedagógiaí iskola nyílt meg. Az iskola élén D r. Alice Salamon áll, tanárai a sociálpedagógia legkitűnőbb szakemberei. 180 tanulóval indult az új iskola.

Gyermekgondozónői tanfolyam. A temesvári „Fehér Kereszt” Délvidéki Gyermekvédő Egyesület már három év óta magyar gyermekgondozónőket képez ki δ hónapos tanfolyamokban. Ezeken a tanfolyamokon jó családból való, kellő előképzettséggel bíró fiatal nőket elméletben és gyakorlatban a gyermekápolásra nevelnek. Eddig valamennyi növendék megfelelő jól jövedelmező állásba jutott. A legtöbb magyar állami gyermekmenhelyekben, némelyek magánházakban. Az okleveles gondozónők országos testvérszövetséget alkottak, amely tagjai nyugdíjáról, állástalanság esetére ellátásáról gondoskodik. Az V. tanfolyam vizsgálata a jövő hónapban lesz. A ζ u j tanfolyamra való felvétel végett a nevezett egyesülethez kell fordulni. Bővebb felvilágosítással a Feministák Egyesületének Gyakorlati Tanácsadója (V., Mária Valéria utca 12.) is szolgál.

Angol nő mint polgármester. A múlt havi számunkban jelzett polgármesterválasztást sajnos nem hagyták jóvá. Azóta azonban Aldebourgh városa végérvényesen polgármesterévé választotta G a r r e t-A n d e r s o n asszonyt. Az első polgármester testvére Mrs.

Míllicent Garrett-Fawcettnek az angol választójogi nőszövetség elnökének s maga is évek óta buzgó harcosa a választójogi küzdelemnek.

Feminista Naptár. Érdekes, íróasztalra való naptár jelent meg és kapható minden könyvkereskedésben. Minden egyes lapja egy-egy híres választójogi harcos arcképét tartalmazza. Azonkívül híres egyéniségek mondásai gazdagítják a kalendárium szellemi értékét. Többek közt Jókainak, Veres Pálnénak s más magyar gondolkodóknak aktuális sentenciáival ismerteti meg a kalendárium a közönséget.

Női helyettes anyakönyvvezető. Helyes elvet érvényesített néhány nap előtt a belügyminiszter: minthogy a törvény betűje nem tiltja, egy okleveles tanítónőt kínevezett helyettes anyakönyvvezetővé. A B. H. velünk örül ezen az örvendetes jelenségen, de félreismeri az események okozati összefüggését. Azt állítja u. u, hogy ha a feminista küldöttség nem választójogot, hanem hivatalt kért volna, akkor a belügyminisztertől biztató választ kapott volna. Pedig megfordítva áll a dolog: ha a feminista küldöttség kapcsán a belügyminiszter úr nem lett volna kénytelen „észrevenni", hogy az asszonyok meg nem élhetnek lovagias frázisokból, talán ettől a hivataltól is „féltené" őket még ma is.

Idei évfolyamunk tárgymutatója. Technikai okokból lapunk idei évfolyamának tárgymutatóját januári számához mellékeljük.

Különféléit: Erdészeti téren végzett munkái jutalmazásául Clara Lang asszony (Hof Monbijou, Rfaeínpfalz) kitüntetést kapott. – Chilében villamos vasutaknál kalauznak nőket is alkalmaznak. Kitűnően beválnak. – Londonban 3 nő sikeresen letette a buvári vizsgát. Island szigetén szeptemberben népszavazást rendeztek az alkohol teljes kiküszöbölése tárgyában. A népszavazásnál nők és férfiak egyenjogúak voltak. Nagy többséggel elfogadták az alkoholtilalmat. Az angol gyógyszerészek társulatának gyógyszerészi iskolájában Miss Holland „Wrent mint első nőt demonstrátornak alkalmazták.

IRODALOM.

BEÉRKEZETT ÚJ MŰVEK:*

Dr. Engel Zsigmond: A gyermekvédelem bölcselete. A szerző kiadása (VI., Liszt Ferenc-tér 9.) Ára 12 kor.

Berta und Leopold Katscher: Zwei Musterarbeitgeber, Leipzig, Felix Dietrich. Ára 30 Pf.

Dr. Anna Schapira-Neurath ♦ Die Frau und die Socialpolitik. Leipzig, Felix Dietrich. Ára 30 Pf.

Egészség Naptár, szerkeszti Marton Sándor dr. Ára 1.20 kor.

* Bírálatukat fentartjuk magunknak.

JÓTÉKONYSÁG.

Írta: AVRIL DE SAINT CROIX, Paris.

A lóvonat állomáshoz ért. Az utasok, többnyire munkások, iparkodtak kijutni a nehézkes járműből. – Csak fönt az imperialon ült még egy asszony.

A kalauz rárivallt: „Előre, előre, kiszállni!"

Az asszony nehézkesen mozdult meg; görcsösen a korlátba kapaszkodva vánszorgott le a lépcsőn. Megkönnyebbülten lélegzett fel, amikor kövezetét ért a lába.

„Bocsánatot kérek", fordult az idegeskedő kalauzhoz, „beteg vagyok".

A kalauz, aki minden gorombasága mellett jóindulatú volt, végignézett rajta; sápadt arca, szenvedő kinézése, formátlanul nagy hasa, amelyre kék vászonkötény volt kötve, felkeltették részvétét:

„Hé asszonyság, jó lesz sietni", kiáltotta le a kocsiról, „azt hiszem az az új honpolgár nem soká várat már magára."

Az asszony egykedvű mozdulatot tett, mint aki az élet minden nyomorúságához hozzá, van szokva, összefogta a ruháit, hogy sárosak ne legyenek, és továbbment. Átment egy pár utcán, míg végre befordult egy kis zsákutcába, keresztülment az ócska vas- és más hulladékokkal teledobált udvaron egy deszkából és gipszből összetákolt kunyhó felé, amely az üres telek sarkában állott.

„Jó napot, asszonyság" üdvözölte egy szembejövő.

A szegény asszony nem válaszolt, félt, hogy feltartják, Sietett a kunyhó felé.

Egy hét éves fiú és két kisebb leányka jött elébe.

„Lujza, itt a mama", kiáltott vissza egyikük a házikóba, melynek az ajtaja dacára a nagy hidegnek, tárva-nyitva állt. A küszöbön 9-10 éves leányka fogadta, karjaiban egy sápadt, nyomorult kinézésű gyermekkel.

„Jaj, de jó, hogy korábban hazajöttél," mondta, anélkül, hogy az anyja sápadtságát észrevette volna. „Viktor folyton sír, nem tudom már, hogy mit csináljak vele."

Az anyja nem válaszolt. – Fáradtan, kimerülten dőlt egy félig szakadt szalmaszékre.

„Fogd a gyereket", folytatta a kis lány. „Elmegyek a többiekkel, tejet hozunk neki, talán éhes. A városházáról volt itt valaki

„No és? Adtak valamit?"

„Nem. Azt mondták, olyanoknak, akik dolgoznak, nem adnak gyermekfehérneműt, és hogy már régen be kellett volna iratkozni az egyletbe."

A szegény asszony kétségbeesetten nézett a levegőbe, de nem szólt semmit.

A kis Viktor, akit nénje az anyja mellé a földre ültetett, sírva kapaszkodott az anyja szoknyájába és az ölébe kéredzkedett. Az anyja megpróbálta felemelni, de a megerőltetés újabb fájdalmat okozott neki.

„Nem tudom” fordult Lujzához, aki menni készült. „Vidd magaddal a gyereket, nekem le kell feküdnöm, nem tudok föntmaradni. Itt a mai napszámom, végy rajta valami ennivalót, nincs semmi apátok számára.”

A kislány elindult az egész gyerekcsapattal.

Mikor a szegény asszony magára maradt, felkelt a székről, egy ócska, lyukastetejű ládából egy pár rongyot, néhány darab ócska fehérneműt vett ki, meg egy darab kockás lópokrócot, melyet az ágyra terített és gyorsan levetkőzve, lefeküdt.

Fájdalmai egyre hevesebbek lettek. Attól félt, hogy világra hozza gyermekét, még mielőtt a férje hazajönne.

Mit csináljon a sok gyerekkel szülésznő nélkül?

Egy kis idő múlva megnyugodott.

Amióta az ágyban feküdt, alábbhagyott a fájdalom, úgy látszott, hogy egészen megszűnik. Este sem volt rosszabbul, amikor a férje hazajött.

Brunat nem csodálkozott, hogy ágyban találta, nyugtalan sem volt. – Az a gyermek már a tizedik volt. – Egy-egy gyermek születése nem jelentett ránézve egyebet, minthogy még többet kellett nélkülözniök.

„Elmegyek a városházára a szülésznőért” mondta a feleségének, – Lujza azalatt lefekteti a gyerekeket, hogy békességed legyen.

„Ilyenkor úgyse jön el a szülésznő” vála szolt az asszony. „De igazad van, menj oda, akkor legalább holnap eljön és a bejelentésnél nem kell szégyenkeznünk, hogy bába nélkül jött a gyermekünk a világra, mint egy kutya.” A férj bólintott.

„Megint elveszett egy fél munkanap. Holnap meg az anyakönyvi hivatalba kell mennem.”

Lujza az asztalra tette a levest. – Az apja evett belőle egy tányérral, ivott rá egy pohár bort és elment. – A kis lány lefektette a testvéreit és anyja mellé ült.

Egy óra múlva az apa visszajött, egyedül. Hiába járt mindenütt, a szülésznők el voltak foglalva, az egyik megígérte, hogy később eljön.

„Előre tudtam”, mondta az asszony. – Tudják ők jól, hogy belőlünk nem néz ki jövedelem. Ők pedig csak a pénzre néznek. – Feküdj most le, fordult Lujzához, „most nincs rád szükségem és holnap korán kell felkelned.”

A kis lány a kályha mellé feküdt egy keskeny szalmazsákra. Kíváncsi volt, hogy mi történik, küzdött is egy ideig az álommal, de nagyon fáradt volt, hamarosan elaludt.

Brunat teletömte a kályhát koksszal és ruhástól a felesége mellé feküdt.

„Ha szükséged lesz rám, kelts fel”, mondta neki.

„Hogy is ne”, válaszolt az asszony; sajnálta férjét, aki tizenkét órai munkája után ugyancsak fáradt volt.

Öt perc múlva tompa hortyogás hallatszott és az asszony époly egyedül volt övéi közt, mint lett volna bárhol.

Éjfél tájban fel akart kelni. Azt hitte, hogy csökkenti ezzel a fájdalmait, de az ereje cserben hagyta, egy újabb roham visszadöntötte az ágyba.

Igyekezett a férjét felkölteni, de hiába; az csak morgott egyet és rögtön elaludt megint.

Beletörődött a sorsába és halálsápadtan, hideg verejtékkel a homlokán várta a történendőket. Csak egy-egy sóhajtással könnyített magán.

Hirtelen egy az eddigieknél is rettenetesebb fájdalom fogta el. Utána mindjárt nyöszörgést hallott és érezte, hogy mellette piheg az újszülött.

Pár percig mozdulatlanul fekve maradt még az utolsó nagy megerőltetés hatása alatt, akkor felült és gyakorlott kézzel látott a szülésznő munkájához.

A víz forrt a kályhán. Felkelt, megfürösztötte a gyermeket, – fiú volt – ócska fehér kendőbe burkolta és ráterítette a lópokrócot. Fáradt volt, nem tudott tovább állni, ismét lefeküdt a férje mellé, aki még mindig aludt.

Másnap reggel 10 óra. tájban beállított a községi bábaasszony, A késedelmét nem igyekezett igazolni, nem is tette be a lábát a betegszobába, csak megkérdezte, hogy a gyermek fiú-e vagy leány és hány órakor született. Sietett, mert látta, hogy ezektől az emberektől, akik ebben a nyomorult viskóban laknak, nem sokat remélhet.

„Írja alá a születési bejelentést”, parancsolt rá Brunatra, aki máris megszeppent a nagyképűsködés hatása alatt.

Sietett a felhívásnak eleget tenni, ügyetlenül írva alá a papírt, melyet eléje tartott. A szülésznő eltávozott.

Mindjárt utána Brunat is elszaladt az anyakönyvi hivatalba a gyermeket bejelenteni. Nem akart egy egész munkanapot elveszíteni.

Az öreg hivatalnok, akinél a jelentést tette, a következő bölcs mondással indította útnak:

„Helyes, barátom, helyes, minden fiú egy katonát jelent. Manapság különben csupa gyönyörűség, ha a munkásnak nagy a családja. A nevelésről az állam gondoskodik, az asszonyok egészségéről pedig – a jótékony nőegylet.”

Fordította: G. J.

Ügyvezetőség: V. ker., Mária Valéria-utca 12. II. em.
Pénztáros: HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó V. ker., Mária Valéria-utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden és pénteken 6—8-ig.
Magántanítónők elhelyezése ugyanekkor.

Hátralékos tagdíjak rögtön beküldendők!

A választójogi törvényjavaslat benyújtása megtörtént. Magyarország asszonyairól csak negatív értelemben van benne szó; az indokolásban a belügyminiszter úr – csaknem ugyanazokkal a szavakkal, mint elődje – igazolni véli a magyar társadalom nagyobb felének a törvényhozásból kirekesztését avval, hogy a nőnek a politikai élettől távoltartását kívánatosnak mondja. Idézzük Perkins Gilman szavait: „Miért nem gondol az államhatalom arra, hogy a közéletet biztossá tegye a nő és a gyermek számára?" A titkos szavazás egymagában óriási mértékben csökkentené a választások civilizálatlan lefolyását; a közoktatásügy korszerű fejlesztése, amelyben a nők közreműKödése nélkülözhetetlen, megszüntetné azt a hajmeresztő állapotot, hogy nálunk, Európa egyik államában, ma a női lakosság 60%-je analfabéta s hogy ezt nem restelli a belügyminiszter úr indokolás címén közzétenni, közoktatásügyi kollégájához címzett minden szemrehányás nélkül! Ahol így gondoskodnak a leányok tanításáról, ott az anyák nem maradhatnak tétlen nézői a közéletnek. VegyünK részt a választójog tárgyában tartandó minden gyűlésen és szólaljunk fel a nők választójoga mellett!

Politikai propaganda·alapunk javára ujabban befolyt:

Zipernovszky Károlyné (második adomány)	20.–
Szírmay Oszkárné (második adom., zászlókért)	30.–
Szirmay Oszkár (zászlókért)	10.–
G. V. (zászlókért) „	10.–
Wagner Marcelné (zászlókért)	8.–
Sch. M	10 .–
H. A	10.–
G. I., P. P. és K. L.-né havi járulékai	4.–
Gyűjtés a választási urnákban	26.38
P. B. és D. 1	4.10.–
Eddigi gyűjtésünk „	117852
Összesen	1310.90

DECEMBERI MUNKATERV;

3-án, csütörtökön, d. u. Va6 órakor egyesületünkben: A VÁSÁRLÓ KÖZÖNSÉG KARÁCSONYI KÖTELESSÉGEI.

14-én, hétfőn, d. u. ½ 6 órakor, egyesületünkben: Szülői értekezlet, melynek tárgya: A SZÜLŐK FELADATA FELNŐTT LEÁNYUKKAL SZEMBEN. Előadó Pikler Blanka.

Vasárnap, 27-én, d. e. 11 órakor egyesületünkben: A NŐK VÁLASZTÓJOGA A NŐTISZTVISELŐK SZEMPONTJÁBÓL.

A választójog tárgyában tartandó minden gyűlésen résztveszünk és felszólalunk a nők választójoga érdekében.

Novemberi krónika. A november 5-i szülői értekezleten Kármánné E. Márta tagtársunk tartalmas és vonzó felolvasás keretében ismertette Charlotte Perkins-Gilman nevelési elveit, amelyek Our children (németül Kinderkultur) című munkájában vannak letéve. Elénk vita fűződött a művecske ismertetéséhez, amely a mai izolált nevelés helyébe az együttes, társas nevelést ajánlja és azt meglepően szemléletes példákban ismerteti. Megint egyszer fölmerült az az előítélet, hogy minden anya együttal jó nevelő; de mind felszólaló tagtársaink és vendégeink, mind a felolvasó maga mindent elkövettek annak eloszlatására.

A választójogi törvényjavaslat benyújtása alkalmával néhány tagtársunk a képviselőház tagjai közt röpíveket akart szétosztani, amelyek lapunk novemberi számának első 2 cikkét tartalmazták különlenyomatban. Valami nagyon veszedelmes bombát sejthetett ezekben az ártalmatlan lapokban a rendőrség, amely olyan alaposan őrködött egyesületünk kiküldött tagjai fölött, hogy e miatt nem vette észre másoknak tényleges – bár szintén ártalmatlan – tüntető, cédula-dobáló szándékát. Mindenesetre nagy megtiszteltetés, hogy máris ennyire tartanak elégületlenségünk jeleitől. (Vájjon ne tartsuk-e ezt az aggodalmat a rossz lelkiismeret jelének?)

Tiltakozó gyűlésünk legfontosabb pontjai a következők voltak: Schwimmer Rózsa előadása, amely a választójogi törvényjavaslatot bírálta a nők szempontjából alaposan, találóan és hatásosan; Bordás Istvánné és Magyar Gáborné balmazújvárosi fegyvertársaink felszólalása, akik a Földművespárt női szabad szervezetének együttérzéséről biztosítottak bennünket és mind felszólalásuk tartalmával, mind ideutazásuk áldozatával tanúságot tettek arról, hogy a nő elnyomatása a társadalom mindn rétegében ugyanazt az elégedetlenséget idézi elő. Felszólaltak még: Békássy Elemérné, Pünkösty Mária, Sósné Fejes Zsófia. A közgyűlési terem zárórája miatt nem juthattak szóhoz mindazok, akik jelentkeztek; egyesületünk politikai bizottsága elhatározta, hogy a tiltakozó gyűlés jegyzőkönyvét füzet alakjában kiadja; megrendeléseket e füzetre 50 f. és a postaköltség beküldése ellenében már most elfogad egyesületünk irodája.

A tiltakozógyűlés alkalmából táviratban és levélben üdvözöltek bennünket: vidéki tagtársaink több csoportja, dr. Máday Andor tagtársunk, a genfi egyetem magántanára, az angol, a dán, a német, a norvég, a finn, a svájczi, a holland és az olasz nők választójogi szövetsége·

Szakértekezletet tartottunk nov. 18-án A nők választójoga és az iskola napirenddel. Számos tanár, tanító, tanítónő vett részt az értekezleten, amelyen ügyvezetőnk előadását élénk és tartalmas vita követte. Ellenérvek itt is ép oly kevéssé jutottak kifejezésre, mint az orvosi szakértekezleten; legfölebb egy-egy közbeszólás erejéig kockáztatták meg az ellenzők a tiltakozást. Újabb jele ez annak, hogy a nőmozgalommal szemben megkísérelt támadások nem elveken, hanem azon az ideges aversion alapulnak, amelyet conservatív elmékben minden újítás kelt.

Külföldi vendégünk, dr. Hanns Dorn, éppen evvel az aversióval szállt szembe, mikor a férfi álláspontját fejtette ki a nőmozgalommal szemben. Alapos tudással és szigorú rendszerrel megalkotott tartalmas előadása megérdemli, hogy lapunk – mihelyt arra a szerkesztő helyet szoríthat – egész terjedelmében közölje.

Temesvárott ügyvezetőnk november 29-én nyitotta meg ottani előadásaink sorozatát. A leányok pályaválasztásáról beszélt. mint a nő gazdasági függetlenségének alapfeltételeiről.

Feminista naptár címen csinos és célszerű előjegyzési naptárt ad ki Károlyi György papírkereskedő 52 kiváló feminista nőnek és férfinak arcképével és híres embereknek leginkább a nő politikai jogaira vonatkozó mondásaival. A mellett, hogy ügyünknek kitűnő szolgálatot teszünk terjesztésével, karácsonyi és újévi ajándéknak rendkívül alkalmassá teszi olcsó ára is: 1.50 K. Tagtársaink tömeges előjegyzése esetén egyesületünk nagyban szerzi be és olcsóbban árusíthatja.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESITÉSEI.

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80—75.
Egyesületi helyiség: VI., Andrássy-út 83.

Az egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

Egyesületünk intézményei: Állásközvetítés, szaktanfolyamok, nyelvi tanfolyamok, könyvtár, üdülőtelep, előadások, zeneestélyek, társas kirándulások, jogi és orvosi tanács, kedvezmények bevásárlásoknál, fürdőknél, színházaknál. Villamos jegyek kedvezményes árban.

Intézményeinket a csatlakozott egyesületek rendes tagjai is igénybe vehetik.

DECEMBERI ÖSSZEJÖVETELEK:

2-án, Harkányi Ede dr. előadása: A CSALÁD: TÁRSADALMI FOKMÉRŐ.

9-én, Unterberg Jenő dr. előadása: A TÁPLÁLKOZÁSRÓL.

16-án, Szabados Klotild tagtársunk előadása: VIDÁM UTAZÁSI EMLÉKEK.

23-án, Földes Béla előadása: A KIVITELI ÁRUCIKKEKRŐL.

30-án, Grossmann Janka tagtársunk előadása.

Fenti szerda esti összejövetelek mindenkor pontosan ½ 9 órakor kezdődnek, az előadások után tea. A szerda-esti összejövetelek látogatása nincs belépődíjhoz kötve; ruhatár, kapupénz és költséghozzájárulás címén tagtársaink 40 fillért, vendégeik 60 fillért fizetnek. Idényjegy (2t estélyre) tagoknak 5 korona. Látogassuk szerda-esti összejöveteleinket minél számosabban. Használjuk fel a magas színvonalon álló előadásokat ismereteink bővítésére, ez a legjobb alkalom tagtársainkkal való megismerkedésre. Pontos megjelenést kérünk.

A szerda-esti összejöveteleken kívül dec. í3-án, vasárnap d. e. az Iparművészeti Múzeum kiállítását tekintjük meg. Találkozás 10 órakor a Múzeum (Üllői-ut) előcsarnokában.

Kereskedelmi szakoktatás. Az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanács legutóbbi ülésén Mártonffy Márton főigazgató előadása nyomán elhatározta az egyéves női kereskedelmi tanfolyamok fenntartását. Évek óta a felterjesztések egész sorában kérjük a női kereskedelmi szakoktatás reformálását, mert napról-napra tapasztaljuk az alapos, rendszeres szakoktatás hiányát. Ezen a hiányon úgy látszik, csak akkor lesz módunkban segíteni, ha mi is befolyást nyerünk ott, ahol bennünket elsősorban érdeklő kérdések felett döntenek.

Novemberi Krónika. Az elmúlt hónapban 2 választmányi ülést tartottunk. Felvettünk 36 rendes és 2 pártoló tagot. Állásközvetítő osztályunk 27 tagtársat helyezett el.

A hónap folyamán felterjesztettük a kereskedelemügyi minisztériumhoz az ipartörvény tervezetére vonatkozó észrevételeinket, melyeket főbb vonásaikban alább közlünk. 22-én megtekintettük a Képzőművészeti Társulat igazgatóságának szívességéből díjtalanul a társulat nemzetközi kiállítását. 25-én volt ezidei első szerda-esti összejövetelünk. Hangversennyel nyitottuk meg, melyen Hermann Lola és Orbay Mária úrhölgyek működtek közre. Tagtársaink nagy élvezettel hallgatták a művészi színvonalú előadásokat és élénk tetszésnyilvánítással kísérték az egyes számokat.

Vidéki szervezkedés. Utalunk a megalakult fiókok jelentéseire.

Szegeden serényen folynak a decemberi alapszabálymódosító közgyűlés előmunkálatai. Ez a közgyűlés fogja az egyesületünkhöz való csatlakozást kimondani.

Szabadkán megalakult a Nőtisztviselők Egyesülete mint különálló szervezet. A csatlakozást csak később óhajtják kimondani. E helyen is szívesen üdvözöljük az új kartársi egyesületet.

Fúzió. A kartársi egyesületek fúziója a tervezett alapon, mely az egyesületek autonómiáját veszélyeztette volna, nem sikerült. Egyesületünk, mely rendkívül fontosnak tartja, hogy a kartársak nagy összességét érdeklő kérdésekben az összes egyesületek egyöntetűen járjanak el, azt az indítványt tette a Magántisztviselők Országos Szövetségének Tanácsában, hogy az egyesületek küldjenek ki egy állandó jellegű bizottságot, amely az időrőlidőre szükségessé váló együttes akciókat előkészítse,irányítsa és végrehajtsa. Az ezirányú tárgyalások most vannak folyamatban.

Ipartörvény. Az ipartörvény tervezetére vonatkozó felterjesztésünkben mindenekelőtt kifogásoltuk a törvényjavaslat óriási terjedelmét és kértük, hogy a végleges szövegezésnél az anyagot több részre osztva, több különálló, könnyebben kezelhető törvényt szerkesszen a minisztérium, köztük egy olyat is, amely a magántisztviselőkről és kereskedelmi alkalmazottakról külön intézkedik. – Időközben nyilvánosságra került a törvényjavaslat szerkesztőjének, a kereskedelemügyi minisztérium államtitkárának egy kijelentése, mely szerint az érdekeltség eddig leadott véleményének hatása alatt máris elhatározta a törvényjavaslat anyagának több külön törvényre való felosztását.

Legrészletesebb bírálatnak természetesen a törvényjavaslatnak ama fejezeteit vetettük alá, amelyek kifejezetten a magántisztviselőkre és kereskedelmi alkalmazottakra vonatkoznak. így a munkaszerződésről szóló pontnál tiltakoztunk a díjtalan gyakornoki munka és a fizetésnélküli próbaszolgálat ellen. A díjazott próbaszolgálat idejét is legfeljebb egy hétre tartjuk korlátozandónak. Kívánjuk továbbá felterjesztésünkben, hogy a munkaszerződés a végkielégítésre vonatkozó rendelkezést is tartalmazzon. A végkielégítés minimumának minden szolgálati évre egy havi fizetést tartunk. – A munkakönyvekre vonatkozó paragrafust töröltetni kívánjuk. – A szabadságidőnél (minimum 2 hét) 3 évenkint egy-egy heti haladást kérünk, törlésével annak a kivételnek, mely szerint „az a munkaadó, akinek üzletében csak egy alkalmazottja van, szerződésben kiköthetí, hogy az alkalmazottnak szabadságidő nem jár. Töröltetni kívánjuk azt a paragrafust is, amely az alkalmazottat önálló iparűzési

jogában akarja korlátozni, amidőn megengedi, hogy a munkaadó oly megállapodásra lépjen alkalmazottjával, mely szerint az utóbbi kilépése után üzletet nem nyithat. Állást foglalunk az ellen is, hogy a beteg alkalmazott fizetéséből a munkaadó a betegsegélyzőtől járó táppénz összegét levonhassa. A mellékfoglalkozásokról szóló pontnál csupán azokat tartjuk meg nem engedhetőknek, amelyek a munkaadó szakmájába vágnak. A felmondásról szóló paragrafusban megállapítandónak tartjuk azt, hogy ha az alkalmazott részéről történik a felmondás, állását a felmondási idő letelte előtt is elhagyhatja, továbbá azt, hogy a felmondási idő alatt az alkalmazottat napi két órai szabadság illeti meg, melynek időpontját ő maga állapítja meg.

A fővárosban 1½, vidéken egy órával előirányzott ebédszünetet egységesen 2½ órában tartjuk megállapítandónak, tekintet nélkül arra, hogy az alkalmazott az ebédet az üzleti helyiséget magában foglaló épületben költi-e el, vagy sem. Az irodai munka idejét, melyet a tervezet egyáltalában nem köt időhöz, legfeljebb napi 8 órában tartjuk megállapítandónak. Az éjjeli irodai munkára nézve határozott tilalmat kívánunk, továbbá megállapítását annak, hogy 16 éven aluli egyének irodai munkára egyáltalában nem alkalmazhatók. – Az üzleti záróránál is javasoltunk különféle megszorításokat és eltiltandónak tartjuk az üzleti alkalmazottak éjjeli munkáját is.

Kiterjeszkedünk ezenkívül felterjesztésünkben a tervezet mindazon fejezeteire és paragrafusaira, amelyek a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak munkaviszonyait érinthetik, állást foglalunk a hatósági munkaközvetítés és az egyesületek munkájának tervezett megszorítása ellen. Kívánjuk az íparfelügyelet mintájára a férfi- és nőtisztviselőkre bízandó kereskedelmi felügyeletet és egy a kötelező nyugdíjbiztosításra vonatkozó törvényjavaslat sürgős kidolgozását.

Adományok. Goldberger Gizella tagtársunk (Brassó) útján Horn Bódog úr 5.52 koronát juttatott üdülőtelepünknek és Büchler Adél tagtársunk 2 koronát.

Felhívás egyesületünk anyagi támogatására. Ismételten felhívtuk tagtársaink figyelmét az Amerikai írógépkellék Kereskedelmi Társasággal kötött szerződésünkre, melynek értelmében, ha tagtársaink nevezett társaságnál fedezik irodájuk írógépkellékszükségletét, úgy a rendelések után 10%-ot egyesületünk szociális alapjainak.

Most, hogy az írógépkarbantartási szerződések úgyszólván kivétel nélkül lejárnak, (1908. dec. 31-én), kitűnő alkalom kínálkozik szociális alapjaink anyagi támogatására: kérjük tagtársainkat, szíveskedjenek főnökeiknél kieszközölni azt, hogy az írógépek karbantartásával a velünk szerződéses viszonyban álló társaságot bízzák meg. Az évi átalány 40 korona. mely magában foglalja megfelelő számú festékszalag vagy Yost-párna árát. Részletes felvilágosítást készséggel ad a társaság VI. Lovag-utca 20 sz. a. levő irodája. Telefon 106-06.

Temesvár.

Szép és nagyszámú közönség előtt, a Kereskedelmi és Iparkamara ülástermében tartotta meg egyletünk november I-én az alakuló közgyűlését. Az előkészítő-bizottság Glöckner Sári elnöklete alatt minden szükséges előmunkálatokat elvégzett s most már hozzáfoghatunk egyletünk téli munkatervének kiviteléhez.

Részletes tudósításunk a következő: Glöckner Sári az előkészítő-bizottság elnöke az ülés megnyitása után a bizottság lemondását jelentette be s az elnöklést Grossmann Jankának a központ küldöttjének adta át. A tárgysorozat 2. pontja értelmében az ideiglenes titkár az egylet eddigi tevékenységét ismertette, melybőt kitűnt, hogy egyletünknek ma már 72 rendes és 50 kültagja van. Hála a város polgármesterének van már egyleti helyiségünk, melyet fűtéssel és világítással együtt díjtalanul kapunk a várostól. Könyvtárunk is rendelkezésére áll már tagjainknak; 120 könyvünk van; úgy a könyvek, valamint a könyvszekrény is adományok. A városi színház és fürdőigazgatóság 20% engedményt engedélyez tagjainknak. A közgyűlés úgy a titkári jelentést, mint a beterjesztett költségvetést tudomásul vette. Azután következett a választás, a közgyűlés egyhangúlag megválasztotta a jelölt tisztikart és választmányt.

Az új elnök, Kádár Györgyné fejezte be az ülést, szép szavakban köszönve meg a bizalmat, melyet beléje helyeztünk, egyben köszönetet mondott a központnak, hogy az egylet szervezésében annyira segítségünkre volt, azután a városnak és az iparkamarának a helyiségért s végül a tagtársaknak buzgóságukért és további munkára és fáradhatatlan tevékenységre szólította föl őket.

A gyűlésen képviseltette magát az aradi testvéregyesület Weisz Berta elnök személyében, ki a testvéregyesület üdvözletét hozta. Az itteni magántisztviselők, úgyszintén a kereskedelmi alkalmazottak egylete számos tag által volt képviselve. A közgyűlés fénypontja Grossmann Janka: „Házasság és hivatás” címen tartott előadása volt, mely előadást a közönség nagy érdeklődéssel hallgatott végig. Előadó utalt a mostani házasságokra, melyek túlnyomó része érdekházasság, amelyben elsősorban az anyagi szempont érvényesül. Bizonyítja, hogy a nő hivatása nemcsak a kis háztartása, hanem vegye ki a részét a társadalmi munkából is, nyíljanak meg a nők részére az összes kenyérkereső pályák és ne hagyják el házasság esetén pályájukat, amely anyagi függetlenséget biztosít a nőnek. Sokkal szebb lesz a viszony a férj és a kenyérkereső feleség közt: társa, barátja lesz ez az asszony a férjének. Nagyon szépen lehet a hivatást a házassággal összeegyeztetni, különösen a kollektív háztartás segítségével, aminő már többfelé létezik és jól beválik. Az előadást az összegyűlt közönség élénk tetszéssel fogadta és többen hozzászóltak. Este a Koronaherczeg-szálló külön termében közös vacsora volt.

Egyletünk november hóban számos taggal szaporodott, közöttük 4 alapító taggal, kik 50–50 koronával léptek be. Felszólítottuk az itteni kereskedőket, illetve munkaadókat, hogy üzletükben vagy irodájukban előforduló üresedést egyletünk által töltsék be.

Most folynak a tárgyalások és bizottsági ülések a szaktanfolyamok érdekében. Minden igyekezetünk odaírányul, hogy jó vezetőket nyerjünk meg a tanfolyamok számára. Megnyertük már Herceg Árpád dr. főgimnáziumi tanárt, ki a legközelebb megnyíló gyorsírási tanfolyamot vezeti. December első felében egy társas összejövetelt rendezünk, melynek sikerét színtársulatunk egy-két tagjának közreműködésével akarjuk emelni. Bírjuk már az illetők ígéretét. A részletes programmot a meghívókon fogjuk ismertetni.

Figyelmeztetjük tagjainkat állásközvetítőnkre, a hol mindig több betöltetlen állás van bejelentve,

Lőwinger Szerén.

Arad.

Örömmel számolhatunk be ifjú egyesületünk haladásáról. Az érdeklődés olyannyira fokozódott, hogy német és könyvviteli tanfolyamainkat a nagyszámú jelentkezők folytán december hó J-én már meg is nyithatjuk, amelyre egy kiváló képzettségű tanerőt, Török Aladár kereskedelmi akadémiai tanárt sikerült megnyernünk. A gyorsírászat tanítására Bródy Béla, az „Aradi Közlöny” munkatársa vállalkozott s ugyanekkor ezen tanfolyamunkat is megnyithatjuk. Az órák beosztásáról helyi sajtónk útján fogjuk értesíteni kartársainkat.

Programmunk december hóra: 4-én este 8 órakor választmányi ülés. Tárgy: November havi jelentés. Választások, indítványok. 6-án d. e. 11 órakor taggyűlés. Tárgy: Ipartörvény tervezetének ismertetése és megvitatása.

Kérjük tagtársainkat, hogy gyűlésünkön mindannyian megjelenni szíveskedjenek.

Szombathely.

Az alapszabályok módosítása végett egybehívott rendkívüli közgyűlésünket november 3-án tartottuk meg a tagok élénk részvétele mellett. A közgyűlés az előterjesztett alapszabálytervezetet változtatás nélkül. egyhangúlag elfogadta. Azután pedig az elköltözés vagy lemondás folytán a tisztikarban és választmányban megüresedett tisztségeket töltötte be a közgyűlés választás útján. Megválasztattak a következők: pénztárosnak: Oberschall Margit. könyvtárosnak: Kohn Lenke, háznagynak: Goldstein Klára, választmányi tagokul: Bruckner Margit, Engl Géza, özv. Kovács Antalné, dr. Körösi Aladár, Novak Anna, Schneider Teréz és Zimmermann Károly.

Végül tiltakozott a közgyűlés némely rosszul informált helybeli lap útján elterjedt azon meggyanúsítás ellen, mely szerint egyesületünk a rendőrséghez intézett névtelen feljelentésekket igyekszik a vasárnapi munkaszünetet elérni. Hangsúlyoztuk, hogy – bár követeljük a vasárnapi munkaszünetet – annak elérésére azonban nyilvánosan agitálunk és a névtelenség alacsony eszközéhez folyamodni méltóságunkon alulinak tartjuk.

November 14-én tartott háziestélyünk úgy erkölcsi, mint anyagi szempontból fényesen sikerült. A vigalmi bizottság változatos, gazdag műsort állított össze, a szereplők mindegyike pedig a legjobbat nyújtotta. Tomor Mariska, Goldstein Klára, Laub Vilma, dr. Vályi Sándor, Zoltán István és Goldstein József szíves közreműködéséért nov. 20-án tartott választmányi ülésünk jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Dr. Hauns Dorn november 27-ifcí és Kaufmann Adolfné november 29-ifcí előadásáról a jövő alkalommal számolunk be.

A december 12-én tartandó háziestély műsorának összeállításával most foglalkozik a vigalmi bizottság, melyet annak idején a helyi lapok útján közlünk majd tagjainkkal.

TROMBITÁS ERZSI.